

บทที่ ๓

การดำเนินงานรักษาระดับราคาสินค้า

มาตรการการดำเนินงานรักษาระดับราคาสินค้าที่กรมการค้าภายใน นำมาใช้มี ๒ มาตรการคือ มาตรการส่งเสริม (Positive Measures) และมาตรการควบคุม (Negative Measures)

ก. มาตรการส่งเสริม (Positive Measures) หมายถึงการส่งเสริม การผลิตและการตลาด การแทรกแซงตลาด รวมถึงการส่งเสริมการนำเข้าเพื่อเพิ่มปริมาณสินค้าที่ยังขาดแคลนในประเทศและ เพื่อให้ความต้องการสินค้าในประเทศได้รับการบำบัดอย่างเพียงพอ กล่าวอีกนัยหนึ่งเพื่อรักษาความสมดุลระหว่างปริมาณสินค้ากับความต้องการสินค้าในประเทศทั้งนี้ย่อมหมายถึงการดำเนินการเพื่อลดต้นทุนการผลิตและการตลาดลงด้วย^๑

ข. มาตรการควบคุม (Negative Measures) หมายถึงการใช้อำนาจของกฎหมาย หรือระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งมีผลในการตรึงราคาสินค้าโดยตรง เช่น การใช้กฎหมายกำหนดราคาขั้นสูงหรือขั้นต่ำของสินค้าหรือให้มีผลในการตรึงราคาสินค้าโดยทางอ้อม เช่น การใช้กฎหมาย ควบคุม การส่งออกเพื่อรักษาปริมาณสินค้าในประเทศไม่ให้ลดต่ำลงจนทำให้ราคาสินค้าในประเทศสูงขึ้น หรือการใช้กฎหมายห้ามนำเข้าเพื่อมิให้ปริมาณสินค้าในประเทศเพิ่มมากขึ้น จนทำให้ราคาสินค้าในประเทศตกต่ำ^๒

---

^๑จางค์ พันัสจุฑาพิบูลย์, "การตรึงราคาสินค้า" (กรุงเทพมหานคร: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, ๒๕๒๐) หน้า ๑

^๒เรื่องเดียวกัน

ในทางปฏิบัติ กรมการค้าภายในดำเนินการตามมาตรการ การส่งเสริมให้คนไทย ประกอบอาชีพทางการค้าโดยรับร้านค้าของคนไทยไว้ในความส่งเสริมของกรมฯ และส่งเสริม บริษัทจังหวัด จัดตั้งบริษัทจังหวัดในส่วนภูมิภาค หน่วยงานที่รับผิดชอบในปัจจุบันคือกองส่งเสริม ธุรกิจ: ด้านมาตรการควบคุม ด้วยการควบคุมราคาสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพของประชาชน กำหนดราคาสูงสุดและควบคุมการผลิตการจำหน่าย โดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุม สินค้า ได้แก่ พ.ร.บ. กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. ๒๕๒๒ และ พ.ร.บ. ควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๔๕ หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กองเศรษฐกิจการตลาด และกอง ควบคุมสินค้า และการดำเนินงานของกรมฯ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทั้ง ๒ นี้ สามารถ แยกพิจารณาออกเป็น ๒ ส่วนคือ การดำเนินงานที่ผ่านมา และการดำเนินงานในปัจจุบัน

๑. การดำเนินงานที่ผ่านมา

๑.๑ มาตรการการส่งเสริม

๑.๑.๑ การส่งเสริมร้านค้าให้อยู่ในความส่งเสริมของกรมการค้าภายใน การส่งเสริมการค้าของคนไทย เป็นนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ มีความมุ่งหมายที่ส่งเสริมคนไทยมีอาชีพทางการค้าให้เป็นปึกแผ่นเพื่อความมั่นคงทาง เศรษฐกิจสามารถแข่งขันกับคนต่างด้าวได้ กองส่งเสริมร้านค้าย่อยได้รับร้านค้าเข้าอยู่ใน ความส่งเสริมของกรมฯ มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ จนถึงปัจจุบันมีร้านค้าในความส่งเสริมทั้งสิ้น ประมาณ ๒,๑๒๗ ร้าน แต่เพิ่มร้านค้าที่ได้รับความส่งเสริมมี ๒ ประเภท คือ ร้านค้าย่อย ซึ่งอยู่ในความสงเคราะห์ของกรมการค้าภายใน และร้านค้าย่อยประเภทสหพบ ต่อมา มีประกาศ ของกรมการค้าภายใน เรื่อง "ระเบียบว่าด้วยร้านค้าในความส่งเสริมของกรมการค้าภายใน พ.ศ. ๒๕๒๑" ให้รวมร้านค้าย่อยทั้ง ๒ ประเภทเป็นร้านค้าในความส่งเสริมของกรมฯ ประเภทเดียว

สำหรับร้านค้าที่จะได้รับความส่งเสริม เป็นร้านค้าในความส่งเสริมของ กรมฯ จะต้องมีคุณสมบัติ เป็น ร้านค้าที่ประกอบธุรกิจการค้าปลีก ที่มีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานไม่เกิน ๒ แสนและ เจ้าของร้านต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- ๑) เดิมเป็นกองส่งเสริมร้านค้าย่อย สาเหตุที่เปลี่ยนเพื่อขยายขอบเขตของงานให้มากขึ้น
- ๒) เดิมเป็นกองตลาดการค้าและกองควบคุมการค้า สาเหตุที่เปลี่ยนเนื่องจากต้องการ ขยายขอบเขตของงานให้มากขึ้นและ เพื่อให้เน้นหนักในเรื่องการควบคุมสินค้าโดยเฉพาะ

- ๑) มีสัญชาติไทย ถ้าสมรสคู่สมรสต้องมีสัญชาติไทยด้วย
- ๒) มีชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียนบ้านอันเป็นสถานที่ตั้งร้านค้า
- ๓) เป็นเจ้าของร้านค้าแต่เพียงผู้เดียว ไม่มีบุคคลเข้าร่วมทุน หรือ เข้า เป็นหุ้นส่วนและมีผลประโยชน์จากกิจการค้าของร้านร่วมด้วย

๔) มีความตั้งใจที่จะยึดอาชีพทางการค้า เป็นอาชีพหลักอย่างแท้จริง

ร้านค้าต้องมีสภาพและลักษณะดังนี้

- ๑) เป็นร้านจำหน่ายสินค้าประเภทเครื่องอุปโภคและบริโภค
- ๒) ต้องจดทะเบียนประกอบพาณิชย์กิจให้ถูกต้องตามกฎหมาย
- ๓) เป็นร้านที่ตั้งอยู่ในท้องที่ที่มีประชาชนตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่หนาแน่นพอสมควร
- ๔) เป็นอาคารถาวรและมั่นคงแข็งแรงสามารถรับน้ำหนักของสินค้าและมีขนาดกว้างพอที่จะเก็บสินค้าได้มากไม่เป็นเพิงหรือโรงเก็บรถ ประตูหน้าร้านเปิดได้เต็มตามความกว้างของหน้าร้าน และไม่มีรั้วปิดกั้นหน้าร้าน
- ๕) เป็นร้านที่ตั้งอยู่ห่างจากร้านค้าด้วยกันไม่น้อยกว่า ๓๐๐ เมตร โดยวัดระยะห่างตามแนวขอบถนนหรือแนวทางเดินปกติ เว้นแต่ร้านค้าเดิม ซึ่งยังไม่ได้ระบุนุณสมบัติข้อนี้
- ๖) มีป้ายชื่อร้านที่เป็นภาษาไทยติดไว้หน้าร้านให้เห็นชัดเจน
- ๗) ต้องแสดงหนังสือสำคัญของกรมการค้าภายในไว้ในร้านที่เปิด เผยซึ่งอาจเห็นได้ง่ายและติดแผ่นป้าย "ร้านค้าในความส่งเสริมของกรมการค้าภายใน" ไว้ที่หน้าร้านให้เห็นได้ชัดเจน
- ๘) เป็นร้านที่รถยนต์บรรทุกสินค้าสามารถเข้าจอดถึงหน้าร้านหาก เป็นร้านที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง เรือบรรทุกสินค้าสามารถเข้าจอดเทียบท่าหน้าร้านได้

กรมการค้าภายใน, "ระเบียบว่าด้วยร้านค้าในความส่งเสริมของกรมการค้าภายใน พ.ศ. ๒๕๒๑" (กรุงเทพมหานคร: กรมการค้าภายใน, ๒๕๒๑), หน้า ๒-๓.

วิธีการส่งเสริมร้านค้าในความส่งเสริมของกรมฯ กองส่งเสริมร้านค้าย่อย แบ่งส่วนราชการ การดำเนินงานออกเป็น ๒ แผนก ดังนี้

- การสำรวจร้านค้าและขยายร้านค้า

แผนกสำรวจและขยายร้านค้า สำรวจและรับจดทะเบียนร้านค้าของคนไทยไว้ในความส่งเสริมของกรมฯ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ

งานในส่วนกลาง เป็นงานเกี่ยวกับการสำรวจและขยายร้านค้าเพื่อให้การจำหน่ายข้าวสารราคาถูกและสินค้าเบ็ดเตล็ดที่มีความจำเป็นแก่การครองชีพให้เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชนผู้บริโภคจึงเพิ่มร้านค้าด้วยการรับสมัครร้านค้าของคนไทยและจดทะเบียนเป็นร้านค้าในความส่งเสริมในเขตกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และนนทบุรี จนถึงปี ๒๕๒๒ มีจำนวนประมาณทั้งสิ้น ๑,๗๑๒ ร้าน

งานในส่วนภูมิภาค เนื่องจากประชาชนในส่วนภูมิภาคอาจได้รับความเดือดร้อนในเรื่องการครองชีพประจำวัน ทางแผนกสำรวจและขยายร้านค้า ได้สำรวจและขยายร้านค้าในส่วนภูมิภาค ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๔๐ จังหวัด จำนวน ๔๐๔ ร้าน เข้าเป็นร้านค้าในความส่งเสริมของกรมฯ เพื่อเป็นเครื่องมือในการกระจายสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพในชีวิตประจำวันให้มากยิ่งขึ้นเป็นการแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้ลดลง

- การส่งเสริมและจำหน่ายสินค้า

แผนกส่งเสริม และจำหน่ายสินค้า จัดหาสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพของประชาชนโดยติดต่อจัดหาสินค้านำมาจากผู้ผลิตหรือองค์การคลังสินค้า เช่น ข้าวสาร น้ำตาล ทวายเป็นมิตร ไฟ น้ำมันพืช ฯลฯ มาจำหน่ายให้แก่ร้านค้าในความส่งเสริมของกรมฯ ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียง เช่น นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ เป็นต้น และร้านค้าเหล่านี้ นำสินค้าไปจำหน่ายแก่ประชาชนในราคาพอสมควร เป็นการสนองนโยบายตรงราคาสินค้าของรัฐบาล ให้ประชาชนหาซื้อสินค้าได้ทั่วถึงกัน และตั้งแต่วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๒๐ เป็นต้นมา ทางกองส่งเสริมร้านค้าย่อยได้ร่วมมือกับองค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ ให้องค์การคลังสินค้าเป็นฝ่ายจัดหาสินค้าทุกชนิดทุกประเภทแก่ร้านค้าในความส่งเสริมฯ เพียงผู้ใช้วาทมนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ที่ต้องการให้องค์การคลังสินค้าเป็นฝ่ายจัดหาสินค้าให้แก่ร้านค้า

ในความส่งเสริมฯ และกองร้านค้าย่อยเป็นเพียงฝ่ายวางแผนและรับจดทะเบียนร้านค้า องค์การคลังสินค้า เป็นหน่วยงานที่จัดหาและจำหน่ายสินค้าในราคาถูกเพื่อลดค่าครองชีพช่วยเหลือข้าราชการ พนักงานและประชาชนทั่วไปอยู่แล้ว สินค้าที่จำหน่ายก็เป็นสินค้าในราคาถูกกว่าท้องตลาด การที่ทางกองฯ ร่วมมือกับองค์การคลังสินค้าให้เป็นฝ่ายจัดหาสินค้าให้แก่ร้านค้าในความส่งเสริมฯ ทำให้ร้านค้าในความส่งเสริมฯ รับสินค้าไปจำหน่ายให้แก่ประชาชนได้ในราคาถูกและในราคาควบคุม เป็นผลให้การดำเนินงานส่งเสริมร้านค้าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกรมการค้าภายใน

- การสนับสนุนเงินทุนแก่ร้านค้าของคนไทย

การให้ร้านค้ากู้เงินไปขยายการค้าและเป็นทุนในการประกอบการค้าเป็นงานตามโครงการส่งเสริมอาชีพการค้าของคนไทย เพื่อปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโดยมีสำนักงานเงินกู้เพื่อส่งเสริมการค้าของคนไทย กรมการค้าภายในเป็นผู้รับผิดชอบโดยร่วมมือกับธนาคารกรุงไทย และธนาคารกรุงเทพจัดหาเงิน สำนักงานเงินกู้ฯ ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลจำนวนหนึ่ง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๑ ถึงปีงบประมาณ ๒๕๑๔ รวมเป็นเงิน ๑๐ ล้านบาท และธนาคารทั้ง ๒ แห่ง ให้เงินสมทบเพื่อให้กู้เงินอีกจำนวนหนึ่ง ในอัตราส่วน ๑:๑ และต่อมาปลาย พ.ศ. ๒๕๑๖ ธนาคารกรุงไทย เพิ่มอัตราเงินสมทบให้เป็น ๑:๓ สำหรับยอดเงินที่จะนำฝากธนาคารในครั้งต่อไป

การให้กู้เงินนี้ได้ขยายไปทั่วราชอาณาจักรแก่ร้านค้าของคนไทย สำนักงานเงินกู้เพื่อส่งเสริมการค้าของคนไทย กำหนดประเภทการค้าที่อยู่ในข่ายได้รับการช่วยเหลือ คือ

- ๑) ประเภทร้านค้าย่อย หมายถึงร้านค้าซึ่งจำหน่ายปลีกสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ และรวมถึงร้านค้าซึ่งประกอบกิจการทางด้านการบริการหรือช่างฝีมือ หรือหัตถกรรม
- ๒) บริษัทจำกัดในความส่งเสริมของกระทรวงพาณิชย์

กรมการค้าภายใน, "เงินกู้เพื่อส่งเสริมการค้าของคนไทย" (กรุงเทพมหานคร: กรมการค้าภายใน, ๒๕๒๒), หน้า ๑

วงเงินที่จะให้กู้ก็มี ดังนี้^๑

ก. กรณีเป็นทุนหมุนเวียน ซ่อมแซมร้าน ตกแต่งร้าน ต่อเติมร้าน ซื่ออุปกรณ์ รายละเอียดไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท แก่ร้านค้าย่อยและไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท แก่บริษัทจังหวัด

ข. กรณีซื้ออาคาร ซื่อกรรมสิทธิ์ ในการเช่าอาคาร (เช่า) หรือก่อสร้างรายละเอียดไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท แก่ร้านค้าย่อยและไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท แก่บริษัทจังหวัด

อัตราดอกเบี้ยและการส่งเงินต้นคืนนั้นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้คิดร้อยละ ๑๔ ต่อปีและจะต้องส่งเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยทุก ๆ เดือน การส่งเงินต้นคืน เงินต้น ๑๐,๐๐๐-๕๐,๐๐๐ จะต้องส่งคืนภายใน ๒ ^๑/_๒ ปี เงินต้นมากกว่า ๕๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท จะต้องส่งคืนภายใน ๓ ^๑/_๒ ปี เงินต้นเกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท จะต้องส่งคืนภายใน ๔ ^๑/_๒ ปี โดยเริ่มส่งเงินต้นงวดแรกเมื่อครบ ๗ เดือน นับแต่วันที่ทำสัญญาเงินกู้กับธนาคารและต่อไปทุก ๆ เดือน ถ้าผิดนัดในการผ่อนส่งเงินกู้จะต้องเสียค่าปรับในอัตราร้อยละ ๔ ต่อปีของจำนวนเงินที่ผิดนัด และถ้าผิดนัด ๓ ครั้งขึ้นไป ผู้ให้กู้มีสิทธิยกเลิกสัญญาได้ ส่วนหลักทรัพย์ที่ใช้ประกันเงินกู้ หากผู้ขอกู้ไม่มีหลักทรัพย์ก็อาจใช้บุคคลที่ธนาคารเชื่อถือ เป็นผู้ค้ำประกันได้^๒

การดำเนินงานของสำนักงานเงินกู้เท่าที่ผ่านมา ปรากฏว่ามีร้านค้าของคนไทยให้ความสนใจมาก มีร้านค้าของคนไทยกู้เงินเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้เพราะการกู้เงิน เสียดอกเบี้ยต่ำกว่ากู้เงินจากสถาบันอื่น ๆ การชำระเงินต้นคืนมีระยะยาวและมีระยะปลอดหนี้ ๗ เดือน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ขอกู้มีเวลาในการดำเนินงานระยะหนึ่ง คล่องตัวขึ้น ตั้งแต่เริ่มให้เงินกู้แก่ร้านค้าของคนไทยเป็นต้นมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๒๒ มีร้านค้ากู้เงินไปเป็นจำนวน ๒,๖๓๗ ร้านค้า เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๘๘,๒๘๐,๒๖๐ บาท และตั้งแต่เริ่มดำเนินงานมายังไม่ปรากฏว่าการให้กู้เงินมีหนี้สูญเกิดขึ้น ซึ่งนับได้ว่าการดำเนินงานของสำนักงานเงินกู้ฯ ประสบผลสำเร็จเป็นอันมาก

^๑ กรรมการค้าภายใน, "เงินกู้เพื่อส่งเสริมการค้าของคนไทย" หน้า ๒.

^๒ เรื่องเดียวกัน

๑.๑.๒ การส่งเสริมบริษัทจำกัด

เพื่อเป็นไปตามนโยบายของทางราชการที่มุ่งส่งเสริมให้คนไทยใน ส่วนภูมิภาค หันมาสนใจประกอบการค้ามากขึ้นอันเป็นการแก้ไขปัญหาที่การค้าตกอยู่ในมือของ คนต่างด้าวอย่างหนึ่ง และเพื่อเป็นกำลังทางเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลได้จัดตั้งบริษัท จังหวัดขึ้นในส่วนภูมิภาค เป็นครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๘๓ โดยระยะแรกขึ้นต่อแผนกการค้า บริษัทจังหวัดของบริษัทไทยนิคมพาณิชย์ จำกัด ต่อมาขึ้นกับกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง และโอนขึ้นมาอยู่ในความดูแลของกองส่งเสริมบริษัท กรมการค้าภายใน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕

บริษัทจังหวัด มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมและช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ประชาชนคนไทยที่สนใจเกี่ยวกับการประกอบการค้า เป็นเครื่องมือของทาง ราชการในการช่วยรักษาระดับราคาสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพมิให้ มีราคาสูงจนเป็นที่เดือดร้อนแก่ประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้คนไทยทำ การค้าอีกด้วย

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งบริษัทจังหวัด^๑

ก. เพื่อเป็นหน่วยส่งเสริมการค้าของคนไทย เป็นหลักของการค้าในท้องถิ่นส่วน ภูมิภาค ส่งเสริมและฝึกการค้าของคนไทยให้ก้าวหน้า เป็นปีกแผ่นยิ่งขึ้น ช่วยร้านค้าย่อยโดย ช่วยจัดหาสินค้าและขจัดปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ

ข. เพื่อช่วยรักษาระดับราคาและตรึงราคาสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพของ ประชาชนมิให้แพงกว่าปกติ เป็นเครื่องมือของกระทรวงพาณิชย์ในการจำหน่ายสินค้าราคาถูก แก่ประชาชนในคราวจำเป็น

ค. เพื่อเป็นแหล่งรับซื้อพืชไร่และผลิตผลด้านการเกษตรในราคาที่เหมาะสม เป็น การพยุงระดับราคาให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น เป็นเครื่องมือของทางราชการป้องกันมิให้ พ่อค้าคนกลางเอาเปรียบเกษตรกรโดยร่วมมือกับองค์การคลังสินค้าและกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ (ปัจจุบันยกเลิก)

^๑กองส่งเสริมบริษัท, "การสัมมนาบริษัทจังหวัด", วารสารกรมการค้าภายใน

ง. เพื่อเป็นตัวแทนทางต่างจังหวัดของรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องตั้งขึ้นตามนโยบายของทางราชการส่งเสริมให้อุตสาหกรรมนั้น ๆ ก้าวหน้าและแพร่หลายให้ได้ผลดียิ่งขึ้นรวมทั้งส่งเสริมอุตสาหกรรมในครอบครัวของคนไทยในท้องถิ่นและช่วยริเริ่มอุตสาหกรรมย่อยให้เหมาะสมแก่ท้องถิ่นเพื่อคนไทยมีความสามารถได้โดยลำพัง

การดำเนินงานกระทรวงพาณิชย์เปิดโอกาสให้คนไทยผู้ประกอบการค้าในท้องถิ่นนั้นเข้าร่วมทุนในการดำเนินงาน ส่งเสริมบริษัทจังหวัด อาทิ สหกรณ์กลุ่มเกษตรกร ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ เป็นต้น โดยทางกระทรวงพาณิชย์เข้าถือหุ้นประมาณ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริษัทจังหวัด เพื่อเป็นผู้บริหารบริษัทจังหวัดประกอบด้วยพาณิชย์จังหวัด ผู้แทนกรมการค้าภายใน ผู้ถือหุ้น ปัจจุบันมีบริษัทจังหวัดทั้งหมด ๓๘ บริษัท ๔ สาขา กองส่งเสริมบริษัท ดำเนินงานส่งเสริมบริษัทจังหวัด ดังนี้

- การส่งเสริมและจำหน่ายสินค้า โดยมีแผนส่งเสริมและจำหน่ายสินค้า ดำเนินงาน คือ

๑) ทางแผนกส่งเสริมและจำหน่ายสินค้า ได้ช่วยเหลือติดต่อกับโรงงานผู้ผลิตสินค้าหน่วยราชการหรือองค์การต่าง ๆ เพื่อขอให้จำหน่ายสินค้า แก่บริษัทจังหวัด เช่น ขอให้กระทรวงอุตสาหกรรมแต่งตั้ง บริษัทจังหวัดเป็นตัวแทนจำหน่าย สุรา แม่โขง และกวางทอง เป็นต้น ติดต่อกับบริษัทปูนซีเมนต์ ๓ บริษัท ให้แต่งตั้งบริษัทจำกัด เป็นตัวแทนจำหน่ายในต่างจังหวัด ให้บริษัทจังหวัดมีการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกันโดยแจ้งรายชื่อสินค้าที่บริษัทแต่ละแห่งต้องการเสนอขายและเสนอซื้อให้ติดต่อกับซื้อขายกัน และยังติดต่อกับบริษัทผู้ส่งออกสินค้าจากต่างประเทศขอให้จำหน่ายสินค้าให้แก่บริษัทจังหวัดในราคาถูก นอกจากนี้ยังติดต่อกับหน่วยราชการและเอกชนให้จำหน่ายสินค้าแก่บริษัทจังหวัดที่บริษัทจังหวัดนำไปจำหน่ายจำนวนมากเพื่อช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน เช่น ข้าวสาร น้ำตาลทราย นมข้นหวาน ไม้ขีดไฟ สบู่ น้ำมันพืช ฯลฯ

๒) ร่วมมือกับสำนักเงินทุนเพื่อส่งเสริมการค้าของคนไทยช่วยเหลือด้านเงินทุนหมุนเวียน บริษัทจังหวัดบางแห่งขาดเงินทุนหมุนเวียนนำไปดำเนินการกู้ยืมช่วยเหลือโดยสำนักงานเงินทุนฯ ให้กู้เงิน เสียดอกเบี้ยในราคาต่ำ (ดังรายละเอียดได้กล่าวมาแล้วในการสนับสนุนให้เงินทุนแก่ร้านค้าของคนไทย) นอกจากนี้ ยังแก้ไขในเรื่องเงินทุนโดยติดต่อขอ เครดิตในการซื้อ

สินค้า เพื่อผ่อนการชำระเงินสด เช่นขอ เครดิต การซื้อน้ำมันเชื้อเพลิง บุหรี่ และข้าวสาร เป็นต้น

๓) การส่งเสริมทางวิชาการทางกองส่งเสริมบริษัท ได้จัดสัมมนาผู้จัดการบริษัท จังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่ง เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของบริษัทจังหวัดต่าง ๆ ในการนี้ได้ติดต่อขอเชิญผู้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานของบริษัทจังหวัด เข้าร่วมในการสัมมนาด้วย

นอกจากนี้ทางแผนกส่งเสริมและจำหน่ายสินค้า ยังให้บริษัทจังหวัด เป็นหน่วยงานที่ป้อนสินค้าให้แก่ร้านค้าในความส่งเสริมของกรมฯ อีกด้วย สำหรับสินค้าหลักที่บริษัทจังหวัดต่าง ๆ ส่วนมากทำการค้าอยู่ในขณะนี้ คือข้าวสาร น้ำตาลทราย ยาสูบ เครื่องกระเบื้อง ฯลฯ บางบริษัทก็ค้าสินค้าเกี่ยวกับเครื่องไฟฟ้า เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์ พัดลม เป็นต้น การประเมินผลทางการค้า ก็โดยวิเคราะห์จากงบทดลอง งบดุลที่บริษัทจังหวัดต่าง ๆ ส่งมายังแผนกส่งเสริมและจำหน่ายสินค้า

๑.๒ มาตรการการควบคุม

คือการควบคุมสินค้าและกำหนดราคาสินค้าภายในความรับผิดชอบของกองตลาดการค้าและกองควบคุมการค้า โดยใช้ พ.ร.บ. ป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. ๒๔๔๐ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๑๗ พ.ร.บ. ควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๔๕ และการควบคุมบริษัทจังหวัดภายในความรับผิดชอบของกองส่งเสริมบริษัท

๑.๒.๑ การควบคุมกำหนดราคาสินค้าและวิเคราะห์สินค้า

กองตลาดการค้ารับผิดชอบดำเนินงานกำหนดราคาสินค้าและวิเคราะห์สินค้าโดยมีแผนกสืบราคาทำหน้าที่สืบราคาสินค้าและความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าในท้องตลาด ทั้งราคาขายปลีกและขายส่งถึงชนิดของสินค้า ราคา และมูลเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้า เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา กำหนดราคาสินค้าเมื่อมีความจำเป็น แผนกงานวิเคราะห์ปัญหา ราคาสินค้าและการตลาด ทำหน้าที่วิเคราะห์ราคาสินค้าและต้นทุนของสินค้าทั้งทางด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมโดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับราคาสินค้าจัดทำสถิติราคา ศึกษาข้อมูลต้นทุนการผลิตและวิเคราะห์สาเหตุการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยการผลิตของต้นทุนสินค้า เพื่อนำมาใช้เป็นหลักฐานในการวิเคราะห์ปัญหาราคาสินค้า และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นแนวทางในการวางนโยบายการควบคุมสินค้าในภายหน้าโดยเฉพาะสินค้าที่ได้มีการควบคุมตามประกาศของคณะกรรมการกลางป้องกันการการค้ากำไรเกินควร

สำหรับคณะกรรมการกลางป้องกันการค้ากำไรเกินควร (ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานและกรรมการอื่นอีกอย่างน้อย ๔ นาย ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แต่งตั้ง โดยมีอธิบดีกรมการค้าภายในเป็นเลขานุการ) พ.ร.บ. ป้องกันการค้ากำไรเกินควรได้ให้อำนาจคณะกรรมการกลางฯ ในการควบคุมการผลิตหรือการจำหน่ายสินค้าบางชนิด กำหนดให้ผู้ผลิตผู้จำหน่าย แสดงราคาขายปลีก หรือแจ้งปริมาณสินค้า ราคาต้นทุน การผลิตและกำไร ควบคุมราคาขายสินค้าและจัดแบ่งปันส่วนสินค้าถ้าหากมีความจำเป็น และยังมีคณะกรรมการจังหวัด (ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานและกรรมการอื่นอีกอย่างน้อย ๔ นายที่ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง) ใช้อำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ป้องกันการค้ากำไรเกินควรฯ ในต่างจังหวัดด้วย นอกจากนี้คณะกรรมการกลางฯ ยังเป็นผู้พิจารณาว่าสินค้าชนิดใดควรอยู่ในข่ายควบคุมหรือควรยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงการควบคุมราคาสินค้าและกำหนดราคาสินค้าที่ควบคุม โดยมี กองตลาดการค้า เป็นผู้เสนอข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อมูลสินค้านั้น กรณีผู้ผลิตหรือผู้นำเข้ารายใด มีความประสงค์ที่จะขอปรับราคาหรือเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมชนิดใดก็ต้องแจ้งต่อกองตลาดการค้าพร้อมด้วยเหตุผลความจำเป็นที่ต้องปรับหรือเปลี่ยนแปลงราคาสินค้านั้นพร้อมด้วยข้อมูลและหลักฐานเอกสารต่าง ๆ เพื่อเจ้าหน้าที่ของกองตลาดการค้า ทำการศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับราคาสินค้านั้น ๆ แล้วนำเรื่องเสนอต่อคณะกรรมการกลางฯ พิจารณาว่า สมควรจะอนุมัติให้ปรับหรือเปลี่ยนแปลงราคาสินค้านั้นหรือไม่ โดยพิจารณาให้แล้ว เสร็จและตอบให้ผู้ผลิตผู้นำเข้าทราบในระยะเวลาไม่เกิน ๓๐ วันนับแต่ได้รับคำร้อง

ก่อน พ.ศ. ๒๕๑๗ มีสินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมเพียงไม่กี่ชนิดต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งเป็นปีที่เกิดภาวะทางเศรษฐกิจขึ้นทั่วโลก กรมการค้าภายในได้ดำเนินการควบคุมราคาสินค้าอย่างจริงจัง ควบคุมราคาสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการครองชีพของประชาชนโดยประกาศกำหนดประเภท ชนิดของสินค้าที่ควบคุม และประกาศกำหนดราคาสูงสุดที่อนุญาตให้จำหน่ายตามประเภทหรือชนิดของสินค้านั้น ๆ ควบคู่กันไป และได้ปรับปรุงแก้ไขประเภทชนิดและราคาสูงสุดของสินค้าที่ควบคุมเป็นลำดับ ในตอนต้น พ.ศ. ๒๕๒๐ มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการควบคุมสินค้าใหม่ ลดความสำคัญของมาตรการควบคุมราคาสูงสุดจะนำมาใช้เฉพาะในเวลาจำเป็นเท่านั้นหันมาใช้มาตรการการควบคุมการผลิตและการจำหน่ายให้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะเหตุว่ามาตรการควบคุมราคา

สูงสุด มีปัญหาหลายประการในทางปฏิบัติ เนื่องจากการควบคุมราคาสูงสุด ต้องอาศัยข้อมูล ต้นทุนการผลิต สินค้า แต่ละชนิดอย่างละเอียด ถ้ากำหนดราคาไว้ต่ำเกินไปจะทำให้มีการ ลักลอบซื้อขายในตลาดมืด ก่อให้เกิดสินค้าขาดแคลนขึ้นในระยะยาว ดังที่เกิดขึ้นในกรณี ปูนซีเมนต์ เป็นต้น การควบคุมราคาสูงสุดเมื่อมีผู้ฝ่าฝืนขายเกินราคาควบคุมที่กำหนด ก็ไม่สามารถบังคับได้ ทำให้ผู้บริโภค ได้รับการคุ้มครองอย่างไม่เต็มที่ วิธีการควบคุมการผลิต และการจำหน่าย ด้วยการให้ผู้ผลิตผู้นำเข้า แจ้งข้อมูล ต้นทุนเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย ราคาจำหน่ายปลีกและส่งให้กรมฯ ทราบโดยสม่ำเสมอ ทุก ๆ ๓ เดือน เพื่อที่ทางกรมฯ จะสามารถทราบความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตและราคาจำหน่ายของสินค้าอยู่เสมอ

สินค้าที่คณะกรรมการกลางฯ พิจารณาให้สินค้านั้นอยู่ในข่ายที่จะควบคุมได้แก่สินค้า ที่มีลักษณะ ดังนี้^๑

- ๑) เป็นสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพของประชาชน และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ ของประเทศ
  - ๒) สินค้าที่มีการผลิตน้อยรายหรือที่รัฐบาลให้ความสำคัญเพื่อให้การผลิตและการ จำหน่ายไม่เอื้ออำนวยให้มีการแข่งขันโดยเสรี
  - ๓) สินค้าที่มีระบบการจำหน่ายมีลักษณะผูกขาด ตัดตอนหรือมีข้อมูลหรือมีต้นทุน เหตุอัน ควรเชื่อว่าการประกอบธุรกิจสินค้านั้นมีผลตอบแทนจากการลงทุนในอัตราส่วนที่สูงกว่าปกติ
- ผลตอบแทนการลงทุนที่เหมาะสมในการประกอบธุรกิจสำหรับสินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุม นั้น คณะกรรมการกลางฯ กำหนด ดังนี้^๒
- ให้มีกำไรก่อนหักภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราประมาณ ๒๑% ของเงินทุนที่เป็น ส่วนของผู้ถือหุ้นรวมทั้งกำไรสะสม (Equity) หรือ

^๑กระทรวงพาณิชย์, "นโยบายเกี่ยวกับการควบคุมราคาสินค้า" (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพาณิชย์, ๒๕๒๐), หน้า ๑

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒

- ให้มีผลตอบแทนก่อนหักค่าดอกเบี้ย และภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราประมาณ ๑๗% ของเงินทุนทั้งสิ้น (Total Capital Employed)

๑.๒.๒ การควบคุมตามกฎหมาย

กองควบคุมการค้ารับผิดชอบควบคุมสินค้าโดยอาศัย พ.ร.บ. ป้องกันการค้ากำไรมากเกินไป พ.ศ. ๒๕๕๐ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๑๗ พ.ร.บ. ควบคุมโรคภัย พ.ศ. ๒๕๔๕ และประกาศฯ ต่าง ๆ ในการดำเนินงาน และแบ่งส่วนราชการ การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ๒ แผนก คือ

๑) การรับแจ้งสินค้าควบคุม แผนกรับแจ้งสินค้าควบคุม แบ่งออกเป็น ๒ ส่วนคือ รับแจ้งปริมาณและสถานที่เก็บสินค้าควบคุม และรับแจ้งต้นทุน ราคาจำหน่ายสินค้าควบคุม ดังนี้

-- รับแจ้งปริมาณการผลิตหรือการนำเข้า และสถานที่เก็บสินค้าควบคุมตามประกาศคณะกรรมการกลางฯ (ฉบับที่ ๗๒) พ.ศ. ๒๕๑๖ และประกาศคณะกรรมการกลางฯ (ฉบับที่ ๔๑) พ.ศ. ๒๕๑๗ ให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าในราชอาณาจักรสินค้าควบคุมตาม พ.ร.บ. ป้องกันการค้ากำไรมากเกินไป พ.ศ. ๒๕๕๐ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๑๗ ต้องแจ้งปริมาณการผลิตหรือการนำเข้ามาในราชอาณาจักรและสถานที่เก็บสินค้าควบคุม ประจำทุกเดือน ๆ ละครั้งภายในวันที่ ๑๐ ของเดือนถัดไป ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๗ เป็นต้นไป

- รับแจ้งต้นทุนการผลิตและสินค้าควบคุมตามประกาศคณะกรรมการกลางฯ (ฉบับที่ ๑๒๓) พ.ศ. ๒๕๒๑ ให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าในราชอาณาจักรสินค้าควบคุม แจ้งราคาต้นทุนการผลิตหรือราคาต้นทุนในการนำเข้าราคาต้นทุนในการจำหน่ายปลีกและส่งภายในวันที่ ๗ ของเดือน เมษายน กรกฎาคม ตุลาคม และมกราคม ตามลำดับ โดยถือราคาวันที่ ๓๑ มีนาคม, ๓๐ มิถุนายน, ๓๐ กันยายนและ ๓๑ ธันวาคม การที่ให้แจ้งก็เพื่อที่เจ้าหน้าที่ ได้ทราบความเคลื่อนไหวของต้นทุน ต้นทุนและราคาจำหน่ายสินค้า ควบคุมได้อย่างตลอดเวลา

๒) การตรวจสอบสินค้าควบคุม ตาม พ.ร.บ. ป้องกันการค้ากำไรมากเกินไป พ.ศ. ๒๕๕๐ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๑๗ และ พ.ร.บ. ควบคุม

โกศลวัฒน์ พ.ศ. ๒๔๔๕ เจ้าหน้าที่แผนกควบคุมราคาออกทำการตรวจสอบสินค้าทั้งประเภท ควบคุมราคาสูงสุด ประเภท ควบคุมการผลิตและการจำหน่ายตามท้องตลาด ย่านการค้าต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง เป็นประจำทุกวัน ตลอดจนตรวจสอบการแจ้ง ปริมาณสถานที่เก็บ การปิดป้ายแสดงราคาสินค้าด้วยและทางแผนกควบคุมราคาดำเนินการร่วมกับ กรมตำรวจ เพื่อจับกุมดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดตาม พ.ร.บ. ทั้งสอง

นอกจากนี้ทางแผนกควบคุมราคายังมีการตรวจสอบสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพใน กรณีที่เกิดวิกฤติการณ์ ราคาสินค้าในท้องตลาด เริ่มเคลื่อนไหวสูงขึ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ สาเหตุสืบเนื่องจากการที่รัฐบาลในขณะนั้น ประกาศที่จะช่วยเหลือค่าครองชีพแก่ข้าราชการ และลูกจ้างคนละ ๒๐๐ บาท และการประกาศขึ้นกระแสไฟฟ้าของการไฟฟ้าเพื่อที่จะบรรเทาความเดือดร้อนแก่ประชาชน ให้การปฏิบัติการในเรื่องควบคุมและติดตามสินค้าได้บังเกิดผล คณะ กรรมการกลางฯ จึงมีมติ จัดตั้ง "ศูนย์ติดตามราคาสินค้า" ขึ้นที่กองควบคุมการค้าและเนื่องจาก เจ้าหน้าที่ของกองควบคุมการค้ามีไม่พอปฏิบัติงานทางกองควบคุมการค้าจึงได้ขอความร่วมมือไปยัง กองต่าง ๆ ของกรมการค้าภายใน และหน่วยงานของกระทรวงพาณิชย์ได้แก่กรม เศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมพาณิชย์สัมพันธ์ กรมทะเบียนการค้า ตลอดจนเจ้าหน้าที่ตำรวจจากกรมตำรวจเพื่อ ให้การดำเนินงานตรวจสอบได้บรรลุผลตาม เป้าหมายยิ่งขึ้น ร่วมกันออกตรวจสอบราคาสินค้า การ ปิดป้ายแสดงราคาสินค้า และตรวจเครื่องชั่งตวงวัด ให้ได้มาตรฐานโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งตวงวัด เป็นผู้ ตรวจตามตลาดสดทุกวัน ซึ่งเริ่มปฏิบัติตั้งแต่วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๒๐ จนถึง ๒๐ กันยายน ๒๕๒๐ ปรากฏว่าหลังจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ติดตามราคาสินค้า ออกปฏิบัติงานอย่างเข้มงวดแล้ว เพียง ๒-๓ ชั่วโมงเวลาอันสั้น ระดับราคาสินค้าในท้องตลาดได้คลี่คลายลงสู่ภาวะปกติในการตรวจสอบร้านค้า ต่าง ๆ ได้มีการจับกุมผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีด้วย เมื่อภาวะราคาสินค้า คลี่คลายเข้าสู่ภาวะ ปกติแล้วกองควบคุมการค้าจึงรับตรวจสอบราคาสินค้าทั้งหมดมาดำเนินงานเอง

ต่อมาเมื่อเดือน มกราคม ๒๕๒๑ มีเหตุการณ์ทำนองนี้เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ที่ทำให้ราคา สินค้าในท้องตลาดสูงขึ้น เนื่องจากกระทรวงพาณิชย์ ออกประกาศห้ามนำสินค้าประเภทหุ้ม เพื่อ ยเข้ามาในราชอาณาจักร ๑๘ ชนิดและในเดือนมีนาคม ๒๕๒๑ กระทรวงการคลังออกพระราชกำหนด เพิ่มภาษีขาเข้าสำหรับสินค้า ๑๔๑ ประเภทและเพิ่มภาษีสรรพสามิตเพิ่มภาษีสุราไซคารรวมทั้ง ได้แก้ไขกฎหมายว่าด้วยเงินตราขึ้นอีก เป็นเหตุให้ราคาสินค้าในท้องตลาดทั่วไปมีแนวโน้มสูงขึ้น อย่างรวดเร็ว เนื่องจากการฉวยโอกาสของพ่อค้าที่ขึ้นราคาสินค้าโดยไม่มีเหตุผล คณะกรรมการ

กลางๆ จัดตั้ง "ศูนย์ตรวจสอบสินค้า" ขึ้นที่กองควบคุมการค้าอีกครึ่งหนึ่ง และขอความร่วมมือ
เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น ๆ ในกระทรวงพาณิชย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังเช่น ปฏิบัติมา

นอกจากการตรวจสอบราคาสินค้าแล้ว เพื่อให้การปฏิบัติงานควบคุมราคาสินค้าบรรลุ
ผลยิ่งขึ้นทางแผนกควบคุมราคา ยังปฏิบัติงานร่วมกับ กองตลาดการค้าในการเชิญผู้ผลิต ผู้นำเข้า
และผู้ขายส่งมาประชุมขอความร่วมมือในอันที่จะระงับยับยั้งการขึ้นราคาสินค้าและกักตุนสินค้า
ตลอดจนการจัดทำข้อความแสดงราคาสินค้าต่าง ๆ ที่จำเป็นในการครองชีพประจำวัน ที่บนหีบ
ห่อบรรจุสินค้า ณ สถานที่จำหน่ายสินค้าอีกด้วย โดยมอบให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ขายส่งนำไป
กำชับและขอความร่วมมือจากผู้ค้าปลีกให้ปฏิบัติตาม หากปรากฏว่า ยังฝ่าฝืนอยู่ก็จะดำเนินการ
ลงโทษ เช่นขึ้นแรกว่ากล่าวตักเตือน ครั้งที่สองให้ตัดโควตาหรือจัดส่งสินค้าให้จำหน่ายระยะ
หนึ่งและครั้งที่สามก็อาจตัดจากการเป็นผู้จำหน่ายหรือจัดส่งสินค้าให้จำหน่ายเลย ปรากฏว่าได้
รับการร่วมมือด้วยดี เป็นนโยบายอีกทางหนึ่งในการประสานกับผู้ประกอบธุรกิจเพื่อช่วยในการ
ตรึงราคาสินค้า

๑.๒.๓ การควบคุมบริษัทจังหวัด

กองส่งเสริมบริษัทรับผิดชอบดำเนินงานควบคุมบริษัทจังหวัด โดยมีแผนก
ควบคุมทำหน้าที่ควบคุม ๒ วิธีคือ

๑) การควบคุมโดยทางตรง แผนกควบคุมได้ควบคุมและตรวจสอบให้
บริษัทจังหวัดปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์บรรพ ๓ ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท ระเบียบ
ต่าง ๆ ที่กมการค้าภายใน วางไว้ให้บริษัทปฏิบัติ ได้แก่ระเบียบการโอนเงินเดือนพนักงาน
ระเบียบการค้าประกันพนักงาน ระเบียบว่าด้วยการจ่ายบำเหน็จพนักงานบริษัท ระเบียบว่าด้วย
การจ่ายเบี้ยเลี้ยงค่าพาหนะของบริษัท เป็นต้น ส่วนบริษัทที่ยังเป็นรัฐวิสาหกิจอยู่ (ปัจจุบันมี
๔ บริษัทคือ บริษัทจังหวัดสุรินทร์ บริษัทจังหวัดปราจีนบุรี บริษัทจังหวัดเชียงใหม่ และบริษัทจังหวัด
อุบลราชธานี) ก็จะต้องควบคุมให้ปฏิบัติตามระเบียบหรือกฎหมายที่กระทรวงการคลังหรือระเบียบ
สำนักนายกรัฐมนตรีด้วย เช่น พ.ร.บ. คุณสมบัติมาตรฐานของกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ
ระเบียบการจ่ายเงินโบนัสของกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ระเบียบการเงินการบัญชีของ
รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

การที่ทางแผนกควบคุม จะควบคุมว่าบริษัทจังหวัดต่าง ๆ ได้ปฏิบัติตามระเบียบข้างต้นหรือไม่ ตรวจสอบได้จากรายงานการประชุมคณะกรรมการบริษัทจังหวัด รายงานการประชุมสามัญผู้ถือหุ้น และรายงานการประชุมวิสามัญ รายงานการประชุมดังกล่าว จะตรวจสอบได้ว่ามีบริษัทจังหวัดใดฝ่าฝืนกฎหมายหรือระเบียบ หากทราบว่ามีการฝ่าฝืนจะทำการหักทวงให้ปฏิบัติให้ถูกต้องและรายงานการประชุมดังกล่าวสามารถติดตามความเคลื่อนไหวทางการค้าของบริษัทจังหวัด นโยบายของบริษัทจังหวัด ได้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งบริษัทจังหวัดหรือไม่

๒) การควบคุมโดยทางอ้อม นอกจากการควบคุมบริษัทโดยตรงแล้วยังได้ปฏิบัติงานควบคุมบริษัทจังหวัดโดยทางอ้อมคือ ทางแผนกควบคุม พิจารณาเสนอตั้งคณะกรรมการบริษัทจังหวัด และยังพิจารณาเสนอข้อมูลแก่กระทรวงพาณิชย์และองค์การคลังสินค้าในฐานะผู้ถือหุ้นได้ใช้สิทธิออกเสียงในการประชุมสามัญ ระเบียบวาระส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติงบดุล การจัดสรรกำไรสุทธิ การเลือกคณะกรรมการฯ การเลือกผู้สอบบัญชีและการออกเสียงให้ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ซึ่งจะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ นอกจากนี้ยัง ติดตามผลการดำเนินงานที่บริษัทจังหวัดพิพาทกับผู้อื่น ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะทางกฎหมายและติดตามการดำเนินคดีทุจริตในบริษัทจังหวัดอีกด้วย

๒. การดำเนินงานในปัจจุบัน

๒.๑ ด้านการส่งเสริมการค้า

มีการปรับปรุงหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องคือ รวมกองส่งเสริมร้านค้าย่อย และกองส่งเสริมบริษัทจังหวัดเป็นกองส่งเสริมธุรกิจ การที่รวมทั้ง ๒ กองเข้าด้วยกัน เพื่อให้การบริหารงานคล่องตัวขึ้น และเป็นแนวทางในการขยายงานออกไปได้ภายนอกก็สามารถทำหน้าที่ส่งเสริมให้บริการคำแนะนำปรึกษาการค้าดำเนินงาน และจัดตั้งแก่ธุรกิจทั่วไปไม่ใช่เฉพาะแต่การส่งเสริมร้านค้าในความส่งเสริมของกรมฯ และบริษัทจังหวัดเท่านั้น ปัจจุบันกองส่งเสริมธุรกิจปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริม ๒ ประการคือ ส่งเสริมร้านค้าในความส่งเสริมของกรมฯ และบริษัทจังหวัดโดยแบ่งส่วนราชการและอำนาจหน้าที่ ในการดำเนินงาน (ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒)

การดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมร้านค้าในความส่งเสริมฯ และ บริษัทจังหวัดยังคงใช้เช่นเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงระเบียบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมร้านค้าในความส่งเสริมฯ โดยยกเลิกระเบียบฯ เดิม คือ "ระเบียบว่าด้วยร้านค้าในความส่งเสริมของกรมการค้าภายใน พ.ศ. ๒๕๒๑" มาใช้ระเบียบฯ ใหม่ที่เรียกว่า "ระเบียบว่าด้วยร้านค้าในความส่งเสริมของกรมการค้าภายใน พ.ศ. ๒๕๒๓" การที่ยกเลิกระเบียบฯ ฉบับเดิม ก็เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ระเบียบฯ ใหม่นี้ แบ่งร้านค้าในความส่งเสริมฯ ออกเป็น ๓ ประเภทด้วยกันคือ ร้านค้าย่อย ร้านค้าย่อยมาตรฐาน และร้านจำหน่ายสินค้าราคาถูก ยุติธรรม

- ร้านค้าย่อย คือร้านค้าที่ได้รับความส่งเสริมจากกรมการค้าภายในเดิมและเป็นร้านค้าที่มีเงินทุนหมุนเวียนทำการค้าไม่รวมที่ดิน และอาคารไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท^๑
- ร้านค้าย่อยมาตรฐาน คือ ร้านที่มีเงินทุนหมุนเวียนทำการค้าไม่รวมที่ดินและอาคารตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป^๒

ทางกองส่งเสริมธุรกิจได้ เริ่มตั้งร้านค้าย่อยมาตรฐานขึ้นในปลาย พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นร้านค้าจำหน่ายสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพของประชาชนในราคาถูกหรือต่ำกว่าร้านค้านอื่น ๆ และมีปริมาณมากพอสมควร ทางกองฯ ได้คัดเลือกจากร้านค้าในความส่งเสริมของกรมฯ ที่มีความประสงค์จะเป็นร้านค้าย่อยมาตรฐานมีสภาพและลักษณะได้มาตรฐานและผ่านการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ว่าเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้โดยเริ่มจากร้านค้าฯ ในเขตกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และนนทบุรีก่อนทางกองฯ ได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนในการปรับปรุงร้านค้าฯ ให้เป็นร้านค้าย่อยมาตรฐานโดยการให้กู้ยืมเพื่อนำไปทำการปรับปรุงตามระเบียบการให้กู้เงินของสำนักงานเงินกู้ เพื่อส่งเสริมการค้าของคนไทย และจัดหาสินค้าให้จำหน่ายโดยติดต่อกับองค์การคลังสินค้าหรือจากผู้ผลิตทั้งยังให้คำแนะนำปรึกษาการจัดการร้านค้าวิธีการดำเนินงานและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รู้จักร้านค้า การที่ทางกองฯ ได้จัดตั้งร้านค้าย่อยมาตรฐานขึ้นก็ เพื่อให้การประกอบการค้าได้ขยายกว้างขวางขึ้นกว่าเดิมและมี

^๑ กรมการค้าภายใน, "ระเบียบว่าด้วยร้านค้าในความส่งเสริมของกรมการค้าภายใน พ.ศ. ๒๕๒๓" (กรุงเทพมหานคร: กรมการค้าภายใน, ๒๕๒๓), หน้า ๑

^๒ เรื่องเดียวกัน

จำนวนสินค้าหลายประเภทจำหน่าย เพราะร้านค้าในความส่งเสริมฯ แต่เดิมนั้นบางร้านมีการจำหน่ายสินค้าเพียงประเภทเดียว เช่น ขายข้าวสารของกรมฯ เป็นต้น^๑

สำหรับร้านค้าในความส่งเสริมฯ ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นร้านค้าย่อยมาตรฐาน มีคุณสมบัติแตกต่างจาก "ระเบียบว่าด้วยร้านค้าในความส่งเสริมของกรมการค้าภายใน พ.ศ. ๒๕๒๓" คือ ต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรืออาคารอันเป็นสถานที่ตั้งร้านค้าหรือมีสัญญาเช่าซื้อหรือมีสัญญาเช่าคงเหลืออายุการเช่าไม่น้อยกว่า ๔ ปี ซึ่งระเบียบฯ ดังกล่าวไม่ได้กำหนดไว้ ปัจจุบันมีร้านค้าย่อยมาตรฐานในความส่งเสริมประมาณ ๗๐ ร้านค้า

- ร้านจำหน่ายสินค้าราคายุติธรรม เป็นร้านค้าที่เพิ่งตั้งขึ้นมาใน พ.ศ. ๒๕๒๓ แต่ยังไม่ได้มีการดำเนินงานเพียงแต่ประกาศรับสมัครร้านค้าต่าง ๆ เท่านั้น ร้านจำหน่ายสินค้าราคายุติธรรมนี้ เป็นร้านค้าที่มีขนาดใหญ่มีสินค้าทุกประเภทและมีปริมาณสินค้าเป็นจำนวนมากกว่าร้านค้าย่อยมาตรฐาน ซึ่งมีสินค้าบางประเภท คือ ต้องมีทุนดำเนินงานไม่รวมที่ดินและอาคารตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป โดยรับสมัครจากร้านค้าในความส่งเสริมฯ เดิม หรือร้านค้าอื่น ๆ ที่มีใช้ร้านค้าในความส่งเสริมฯ และผู้ดำเนินงานต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย^๒

นอกจากการส่งเสริมให้มีร้านค้าในความส่งเสริมฯ แล้ว ปัจจุบันทางกรมฯ ยังมีมาตรการในการแก้ไขภาวะการครองชีพของประชาชนอีกทางหนึ่ง คือ

๑) จัดตั้งตลาดราคายุติธรรมขึ้นเป็นตลาดสดที่จำหน่ายสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพ ในราคายุติธรรมถูกกว่าตลาดทั่ว ๆ ไป โดยร่วมมือกับผู้จำหน่ายสินค้าต่าง ๆ สำหรับสินค้าที่จำหน่ายได้แก่ ข้าวสาร ผักสดต่าง ๆ เนื้อสุกร เนื้อโค ไข่ เป็ด ฯลฯ เป็นต้น และขณะนี้ ทางกรมฯ ได้ตั้งตลาดสดราคายุติธรรมตามตลาดสดใหญ่ ๆ หลายแห่งแล้ว ปรากฏว่าได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นอย่างมาก

๒) จัดตั้งตลาดสดสี่มุมเมือง เพื่อให้เกษตรกรนำสินค้าที่ผลิตได้มาเสนอขายให้แก่ผู้บริโภค โดยตรงจะทำให้เกษตรกรขายสินค้าได้ราคาดีขึ้นและผู้บริโภคซื้อสินค้าได้ในราคาถูก โดยตัดพ่อค้าคนกลางซึ่งเอากำไรในช่วงนี้มาก

๒.๑ ด้านการควบคุมสินค้า

มีการปรับปรุงแบ่งส่วนราชการใหม่ของหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการควบคุม

^๑สัมภาษณ์ พัลลภ รัตนจันทร์, เจ้าหน้าที่บริหารการพาณิชย์ ๖ กองควบคุมสินค้า

สินค้าโดยกองตลาดการค้าและกองควบคุมการค้า เปลี่ยนชื่อกองใหม่เป็นกอง เศรษฐกิจการค้าและ
และกองควบคุมสินค้า ซึ่งหน่วยงานทั้ง ๒ นี้ แบ่งส่วนราชการและอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงาน
ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒

นอกจากนี้ การดำเนินงานควบคุมสินค้าในปัจจุบันยังมีการยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกัน
การค้าก้ำไรเกินควร พ.ศ. ๒๔๕๐ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๙๗ มาใช้ พ.ร.บ.
กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. ๒๕๒๒ เมื่อประมาณกลางปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เหตุผล
ที่ยกเลิก พ.ร.บ. ฉบับเดิมมาใช้ พ.ร.บ. ฉบับใหม่แยกได้ ๓ ประการ^๑

๑) เนื่องจาก พ.ร.บ. ป้องกันการค้าก้ำไรเกินควร พ.ศ. ๒๔๕๐ และฉบับแก้ไข
เพิ่มเติมที่ใช้บังคับอยู่นั้นมีบทบัญญัติไม่รัดกุม เหมาะสมและเพียงพอที่จะรักษาผลประโยชน์ของผู้
บริโภคและป้องกันมิให้ราคาสินค้าและบริการต่าง ๆ สูงขึ้นโดยรวดเร็วเกินสมควร

๒) พ.ร.บ. ป้องกันการค้าก้ำไรเกินควรฯ ไม่มีบทบัญญัติควบคุมผู้ประกอบการ
ในการรวมตัวกัน กำหนดราคาสินค้าและค่าบริการ

๓) พ.ร.บ. ป้องกันการค้าก้ำไรเกินควรฯ ไม่มีบทบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็น
การผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันในการประกอบธุรกิจ

สาระสำคัญใน พ.ร.บ. กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. ๒๕๒๒
ก็เพื่อที่อำนวยความสะดวกต่อประชาชนให้ได้รับความ เป็นธรรมมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะ
การทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในขณะนี้ กล่าวคือ ให้อำนาจครอบคลุมธุรกิจทุก
ประเภท ทั้งทางด้าน เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม ตลอดจนธุรกิจด้านบริการ
รวมทั้งควบคุมสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพของประชาชน สินค้าบริการ ควบคุม
ผู้จำหน่าย ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งสินค้าออก และราคาของสินค้าและยังได้เพิ่มบทบัญญัติในอันที่จะ
ป้องกันมิให้ผู้ประกอบการกระทำอันเป็นการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันในการประกอบ
ธุรกิจ นอกจากนี้ยังได้เปลี่ยนแปลงระบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การให้เอกชน
ได้มีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจควบคุมสินค้า การจัดตั้งสำนักงานถาวรขึ้นดำเนินการตามกฎหมาย
และยังเพิ่มอำนาจเจ้าหน้าที่ที่จะศึกษาข้อมูลสินค้าอีกด้วย จะเห็นได้ว่า พ.ร.บ.ฯ นี้ มีบทบัญญัติ

^๑ กรมการค้าภายใน, "คำอธิบายพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการ
ผูกขาด พ.ศ. ๒๕๒๒" (กรุงเทพมหานคร: กรมการค้าภายใน, ๒๕๒๒), หน้า ๑

ที่ให้อำนาจในอันที่จะคุ้มครองประชาชนให้ได้รับความเป็นธรรมมากขึ้นกว่า พ.ร.บ. เดิมมาก^๑

การดำเนินงานควบคุมสินค้าตาม พ.ร.บ. กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. ๒๕๒๒ ตั้งแต่เริ่มใช้ พ.ร.บ. ๖ ฉบับนี้ ในปัจจุบันมี ดังนี้

๒.๒.๑ การใช้ พ.ร.บ. กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ.

๒๕๒๒ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรักษาระดับราคาสินค้า

นโยบายการรักษาระดับราคาสินค้าของกระทรวงพาณิชย์ ก็คือการรักษาความเป็นธรรมแก่ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายและผู้บริโภคโดยมีแนวทางที่จะ เร่งสำรวจต้นทุนและจำนวนสินค้าที่จำเป็นต่อวงจรชีพเพื่อกำหนดมาตรการรักษาระดับราคาสินค้ามิให้มีราคาสูงจนเกินไปจนไม่เป็นธรรมและเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว กระทรวงพาณิชย์โดยกรมการค้าภายใน ได้ตรา พ.ร.บ. กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. ๒๕๒๒ ขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนด สำหรับ พ.ร.บ. ๖ นี้ มีวิธีการดำเนินงานที่สำคัญ คือ การควบคุม กำหนดราคาสินค้าและควบคุมการป้องกันการผูกขาด โดย พ.ร.บ. ๖ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด (ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า ๔ คน แต่ไม่เกิน ๘ คน ทั้งนี้จะต้องแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายเอกชนไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง และอธิบดีกรมการค้าภายใน) ให้มีหน้าที่ดำเนินงานตาม พ.ร.บ. ๖ นี้ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด เป็นสำนักงานอยู่ที่กรมการค้าภายในสำหรับปฏิบัติงานและคณะกรรมการกลางฯ ได้ปฏิบัติงานควบคุมสินค้าไปแล้ว ดังนี้

๑) การควบคุมและกำหนดราคาสินค้า

ขั้นแรก คณะกรรมการกลางฯ ได้พิจารณาที่กำหนดสินค้าให้เป็นสินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมตาม พ.ร.บ. กำหนดราคาสินค้าฯ โดยออกประกาศคณะกรรมการกลางฯ

^๑กรมการค้าภายใน, "คำอธิบายพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. ๒๕๒๒", หน้า ๒

ฉบับที่ ๑ กำหนดสินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุม ๓๖ ชนิด

ชั้นสอง คณะกรรมการกลางฯ พิจารณากำหนดราคาซื้อขาย
สินค้าที่ประกาศ เป็นสินค้าควบคุม การควบคุมราคาในชั้นนี้แบ่งเป็น

ก. คณะกรรมการกลางฯ พิจารณากำหนดราคาสูงสุดของสินค้า
บางรายการที่ประกาศฯ ควบคุม ตามฉบับที่ ๑ ออกประกาศฯ ฉบับที่ ๒ กำหนดให้ผู้จำหน่าย
ต้องจำหน่ายสินค้าในราคาไม่สูงกว่าราคาที่กำหนดไว้ ทั้งราคาขายส่งและขายปลีก พร้อมทั้ง
ประกาศฯ กำหนดสถานที่ ควบคุม และระยะเวลาในการประกาศฯ ใช้บังคับตลอดจนกำหนด
ให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายต้องปิดป้ายแสดงราคาจำหน่ายที่คณะกรรมการกลางฯ กำหนดไว้ด้วย

สินค้าที่ถูกควบคุมราคาโดยวิธีนี้ประชาชนจะหาซื้อได้ทุก
หนทุกแห่งภายในจังหวัดที่กำหนดในราคาเดียวกันหมดไม่ว่าจะซื้อจากผู้ใดก็ตาม สำหรับการ
กำหนดราคาควบคุมในจังหวัดต่าง ๆ ที่มีใช้กรุงเทพมหานครนั้นคณะกรรมการส่วนจังหวัดซึ่ง
แต่งตั้งตาม พ.ร.บ.กำหนดราคาสินค้าฯ (ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรม
การ ผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า ๕ คน แต่ไม่เกิน ๙ คน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง กับพาณิชย์
จังหวัด เป็นกรรมการ) จะกำหนดโดยใช้ราคาในกรุงเทพมหานคร เป็นราคารฐานบวกด้วยค่าขนส่ง
ระหว่างกรุงเทพมหานครถึงจังหวัดนั้น ๆ แล้วกำหนดออกมาเป็นราคาควบคุมของจังหวัด

ข. คณะกรรมการกลางฯ ได้ประกาศฯ ฉบับที่ ๓ ควบคุมราคา
ขายส่งสินค้าโดยประกาศรายชื่อสินค้าที่ควบคุมราคาขายส่งและกำหนดให้เฉพาะผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า
มาในราชอาณาจักรรวมทั้งตัวแทนจำหน่ายของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าที่ประกาศควบคุมนี้ ต้องแจ้ง
ราคาซื้อราคาขาย และข้อมูลต่าง ๆ เช่น ต้นทุน วัตถุประสงค์ ขนาด คุณภาพและปริมาณเกี่ยวกับสินค้า
ที่ควบคุมต่อเจ้าหน้าที่ กองเศรษฐกิจการตลาด ตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ เมื่อผู้ผลิตหรือ
ผู้นำเข้าสินค้าที่ควบคุมดังกล่าวไปแจ้งราคาต่อเจ้าหน้าที่แล้ว ทางคณะกรรมการกลางฯ จะห้าม
มิให้มีการเปลี่ยนแปลงราคาจำหน่ายจนกว่าผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าจะได้แสดงเหตุผลและความจำเป็น
ในการเปลี่ยนแปลงราคาจนเป็นที่พอใจ และได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกลางฯ เสียก่อนจึง
จำหน่ายในราคาใหม่ได้

ในทางปฏิบัติ การควบคุมราคาวิธีนี้ คณะกรรมการกลางฯ จะ
ถือเอาราคาโรงงานซึ่งเป็นราคาขายส่งที่ได้รับแจ้งเป็นครั้งแรกจากผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเป็นฐาน

ราคาควบคุมของสินค้า ชนิดนั้นทันทีและผู้ค้าปลีกตามประกาศ ฉบับนี้ไม่ต้องแจ้งราคาจำหน่าย แต่อย่างใด

การควบคุมวิธีนี้ ไม่มีการควบคุมราคาขายปลีก ทั้งนี้เนื่อง จากมีผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าดังกล่าวมากรายด้วยกัน และการลงทุนของแต่ละรายก็มีขนาดแตกต่างกัน การกำหนดให้ขายปลีกในราคาเดียวกันหมดกระทำได้ยาก อาจเกิดความไม่เป็นธรรม แก่ผู้ผลิตด้วยการควบคุมราคาสินค้าตามวิธีนี้จึงมุ่งควบคุม เฉพาะราคาขายส่งของผู้ผลิต เฉพาะ รายเท่านั้น ส่วนการที่กำหนดให้มีการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับราคาต้นทุนและข้อมูลอื่น ๆ นั้น นับว่า เป็นประโยชน์ช่วยให้ทางกองเศรษฐกิจการตลาดสามารถติดตามความเคลื่อนไหวของต้นทุนการผลิตและการจำหน่ายได้อย่างใกล้ชิด สามารถกำหนดราคาที่เป็นธรรมแก่ทั้งผู้ผลิตผู้จำหน่าย และผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง กรณีที่ผู้บริโภคร้องเรียนว่าสินค้าชนิดใดก็ตามมีราคาสูงขึ้นอย่าง ผิดปกติหรือมีการกักตุนสินค้าเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่กองเศรษฐกิจการตลาด ก็จะเชิญผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าสินค้าชนิดนั้นมาชี้แจงเหตุผล และตรวจสอบตัวเลขต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องพร้อมทั้งแสดงหลักฐานสำคัญ ๆ ประกอบจนเป็นที่พอใจ หากเจ้าหน้าที่พิจารณาแล้ว เห็นควรให้มีการปรับราคาสูงขึ้นก็จะ เสนอให้กรมการกลางฯ พิจารณานุมัติอีกครั้งหนึ่ง ผู้ผลิต จึงจะสามารถจำหน่ายในราคาใหม่ได้ แต่ถ้าหากพิจารณาแล้ว เห็นว่ายังไม่ควรจะปรับราคาให้ สูงขึ้นก็จะขอร้องให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าตบราคาจำหน่ายไว้ก่อน แต่ถ้าหากผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า ผ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม คณะกรรมการกลางฯ ก็จะประกาศควบคุมราคาสูงสุดและขายปลีกของสินค้า ชนิดนั้นทันที

๒) การควบคุมการค้า การควบคุมการค้าในที่นี้ ส่วนใหญ่เน้นการ เพ่งเล็งบรรดาผู้ผลิตและผู้จำหน่ายหรือบุคคลอื่น ๆ ที่พยายามปิดเบือนสร้างสถานการณ์เกี่ยวกับ สินค้า ขาดแคลน มีการกักตุน และขายสินค้าเกินราคาที่ควบคุมหรือ รวมหัวกันลดปริมาณการผลิต เป็นเหตุให้ปริมาณสินค้าในท้องตลาด เกิดขาดแคลนและราคาสูงขึ้นมากอย่างผิดปกติ หากมีสิ่งบอ กเหตุว่าสินค้าใดก็ตาม เริ่มมีปัญหาดังกล่าวข้างต้นแล้ว คณะกรรมการกลางฯ จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการออกประกาศ ห้ามมิให้ผู้ใดก็ตามมีสินค้าอยู่ในความครอบครอง เกินกว่าปริมาณที่คณะกรรมการ กลางฯ พิจารณากำหนดพร้อมทั้งให้แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บด้วย เพื่อที่คณะกรรมการกลางฯ จะได้ทราบปริมาณสินค้าที่แท้จริงในขณะนั้นมีอยู่เท่าใด และเก็บไว้ที่ใดบ้าง (ดังที่ปรากฏมาแล้ว

ในกรณีที่เกิดขาดแคลนน้ำตาลทรายเกิดขึ้นในประเทศ และมีราคาสูงขึ้นอย่างผิดปกติ คณะกรรมการกลางฯ จึงได้ประกาศฯ ฉบับที่ ๓๐ ห้ามมิให้ผู้ใดมีน้ำตาลทรายอยู่ในความครองครองเกินกว่าปริมาณที่คณะกรรมการกลางฯ กำหนดตามประกาศฯ พร้อมให้แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บด้วย) ส่วนโรงงานอุตสาหกรรมหรือธุรกิจอื่น ๆ ที่ต้องการมีสินค้าชนิดนั้นไว้ในครองครอง อาจจะต้องให้ยื่นขออนุญาตได้หากปริมาณเกินกว่าที่ได้รับอนุญาตให้ครองครองคณะกรรมการกลางฯ อาจจะต้องสั่งการให้นำสินค้าส่วนเกินดังกล่าวออกขายในตลาด หรือขายให้แก่ผู้ใดก็ได้ในราคาที่คณะกรรมการกลางฯ จะกำหนดขึ้น หากมีการฝ่าฝืนเกิดขึ้นคณะกรรมการกลางฯ มีอำนาจกักอายัดหรือยึดสินค้านั้นแล้วนำออกขายทอดตลาดได้

การดำเนินงานฯ ควบคุมสินค้าของงานควบคุมราคา ๑,๒,๓ ที่ปฏิบัติอยู่ ขณะนี้ คือออกตรวจสอบความเคลื่อนไหวของสินค้าเป็นประจำทุกวันโดยแบ่งกำลังเจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบออกเป็น ๑๐ สาย ๆ ละ ๓ คน แต่ละสายจะรับมอบหมายให้ปฏิบัติเป็นเขต ๆ ซึ่งแบ่งเขตตามการปกครองทั่วกรุงเทพมหานคร การตรวจสอบ ด้วยการตรวจสอบความเคลื่อนไหวราคาสินค้าที่ควบคุมทั้งขายส่งและขายปลีกและสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพอื่น ๆ (ปัจจุบันตรวจสอบเฉพาะสินค้าที่อยู่ในข่ายควบคุมเท่านั้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตรวจสอบมีน้อยเพียง ๓๐ คนเท่านั้น ต้องตรวจสอบสินค้าที่ควบคุมที่มีจำนวนมาก จึงไม่สามารถที่จะตรวจสอบสินค้าอื่น ๆ ที่ไม่ได้ควบคุมได้) นอกจากนี้ทำการตรวจสอบการปิดป้ายแสดงราคาสินค้าที่ผู้จำหน่ายต้องปิดป้ายแสดงราคาสินค้าให้ประชาชนทราบให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. ควบคุมโรคภัยไข้เจ็บ พ.ศ. ๒๔๕๕ ที่กำหนดไว้ และตรวจสอบจับกุมผู้ที่ขายเกินราคาควบคุม และไม่ปิดป้ายแสดงราคาสินค้าตลอดจนปฏิเสธการจำหน่ายสินค้า วิธีการตรวจสอบความเคลื่อนไหวของสินค้าขณะนี้ จะออกทำการตรวจสอบสินค้าที่ควบคุม เป็นรายสินค้าที่ได้รับมอบหมายในแต่ละวัน ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบข้อมูลภาวะการเคลื่อนไหวสินค้าชนิดนั้นอย่างแท้จริงทั่วกรุงเทพฯ บางสินค้า มีผู้จำหน่ายมากมายอาจต้องใช้เวลาในการตรวจสอบถึง ๒-๓ วัน เช่นน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำตาลทราย เมื่อตรวจสอบสินค้าชนิดนั้นทั่วทุกเขตแล้ว จึงทำการตรวจสอบสินค้าชนิดอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายต่อไปจนครบสินค้าที่ควบคุม เช่นเมื่อทำการตรวจสอบความเคลื่อนไหวของเนื้อสุกร เนื้อโค ครบทุกเขตวันต่อไป อาจตรวจสอบ น้ำตาลทราย หรือสินค้าอื่น ๆ เป็นต้น สินค้าบางชนิด มีความสำคัญและเกิดวิกฤตการณ์มากครั้ง อาจจะมีการตรวจสอบความเคลื่อนไหวบ่อยครั้งกว่าสินค้าชนิดอื่น เช่น

ปูนซีเมนต์ น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำตาลทราย เกิดการขาดแคลนเสมอ ๆ

การตรวจสอบความเคลื่อนไหวของสินค้าของกองควบคุมสินค้า ได้ร่วมมือกับกรมตำรวจจับกุมผู้กระทำความผิด เมื่อปรากฏว่า มีผู้จำหน่ายสินค้ากระทำความผิดตาม พ.ร.บ. กำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. ๒๕๒๒ หรือ พ.ร.บ.ควบคุมโภคภัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๔๕ เช่น ขยายเกินราคาควบคุมที่กำหนด ปฏิเสธไม่ยอมจำหน่ายสินค้าทำให้เกิดสินค้าขาดแคลน หรือไม่เปิดเผยแสดงราคาสินค้าให้ประชาชนทราบ เจ้าหน้าที่ตรวจสอบซึ่งกฎหมายกำหนด ราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด ให้อำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายนี้และกฎหมายโภคภัณฑ์ ได้ทันที ก็จะทำการจับกุมผู้กระทำความผิดดังกล่าว นำผู้กระทำความผิดส่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในเขตท้องที่ผู้กระทำความผิดนั้น พร้อมทั้งแจ้งข้อหาของผู้กระทำความผิด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการสอบสวนและส่งฟ้องศาลกำหนดโทษผู้กระทำความผิด เมื่อทำการตรวจสอบความเคลื่อนไหวของสินค้าในแต่ละวันแล้ว เจ้าหน้าที่แต่ละสาย จะทำรายงานผลการตรวจสอบภาวะสินค้าและการจับกุมผู้กระทำความผิดแก่หัวหน้างานควบคุมราคาเพื่อ เสนอผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการกลางกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด

๓) การป้องกันการผูกขาด คณะกรรมการกลางฯ มีอำนาจจะกำหนดให้ธุรกิจซึ่งอาจก่อให้เกิดการผูกขาด เป็นธุรกิจควบคุมได้ และสามารถกำหนดราคาและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ตามที่เห็นสมควรให้สินค้าที่ผู้ประกอบการธุรกิจควบคุมนั้น เป็นผู้ผลิตและผู้จำหน่าย นอกจากนั้น ยังห้ามมิให้ผู้ประกอบการธุรกิจควบคุมร่วมมือกันกระทำการใด ๆ ในลักษณะที่จะก่อให้เกิดการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันโดยไม่ชอบธรรมในการประกอบธุรกิจ ในทางปฏิบัติขณะนี้ กฎหมายการป้องกันการผูกขาดนั้นคณะกรรมการกลางฯ ยังไม่ได้นำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เหมือนดังเช่นการกำหนดราคาและควบคุมสินค้า แต่ที่ได้ปฏิบัติไปแล้วบ้างก็คือการควบคุมธุรกิจน้ำแข็งตามประกาศฯ ฉบับที่ ๑๔ ให้เป็นธุรกิจควบคุม ทั้งนี้เนื่องจากการผูกขาดเกี่ยวกับราคาน้ำแข็ง โดยผู้ขายส่งน้ำแข็งรวมตัวกันกดราคาซื้อจากผู้ผลิตในราคาที่ต่ำมากและนำไปจำหน่ายในราคาสูง เป็นการผูกขาดธุรกิจน้ำแข็ง กำหนดราคาซื้อได้สร้างความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมแก่ผู้ผลิต

๒.๒.๒ หลักเกณฑ์ในการกำหนดสินค้าควบคุมและขั้นตอนการดำเนินงานควบคุม

สินค้า

ในการกำหนดว่าสินค้าใดควรอยู่ในข่ายควบคุมนั้น คณะกรรมการกลางฯ

ได้กำหนดหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับสินค้าและประเภทธุรกิจที่อยู่ในข่ายควบคุม ดังนี้^๑

- สินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ หรือมีความสัมพันธ์กับสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ และเศรษฐกิจของประเทศ
  - สินค้าที่มีการแข่งขันกันน้อยมีลักษณะการผูกขาดหรือรวมตัวกันผูกขาด
  - สินค้าที่มีราคาเคลื่อนไหว ขึ้นลงผิดปกติ หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายฉวยโอกาสเอาผลกำไรหรือผลตอบแทนในอัตราสูงเกินควร
  - สินค้าที่ผู้ผลิตได้ผลตอบแทนต่ำ หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ผลิตถูกกดราคาซื้อ
  - ธุรกิจที่ผูกขาดผู้ขายหรือมีผู้จำหน่ายรายเดียวหรือมีผลตอบแทนอันเป็นลักษณะสื่อถึงความเอาเปรียบผู้บริโภค
  - ธุรกิจที่มีส่วนแบ่งการตลาดสูง และเป็นผู้นำในการกำหนดราคาสินค้า ในท้องตลาด
  - ธุรกิจที่ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายทำข้อตกลงหรือสัญญาเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะรวมตัวกันผูกขาด หรือมีผู้ดำเนินงานเป็นคณะเดียวกัน
  - ธุรกิจที่มีการผลิตสืบนี้อันเนื่องกันและมีเจ้าของเป็นคนเดียวกัน ตั้งแต่การผลิตมากกว่าสองขั้นตอน
- ขั้นตอนในการดำเนินงานควบคุมสินค้า เมื่อสินค้าใดถูกกำหนดให้อยู่ในสินค้าควบคุมแล้ว คณะกรรมการกลางฯ จะดำเนินงานควบคุมสินค้า มีขั้นตอนในการดำเนินงานสินค้าที่ควบคุม ดังนี้^๒

^๑กรมการค้าภายใน, "ขอบเขตและแนวทางในการพิจารณากำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด" (กรุงเทพมหานคร: กรมการค้าภายใน, ๒๕๒๒) หน้า ๑

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒

ก. เมื่อมีการควบคุมสินค้าและประเภทหรือชนิดใดด้วยมาตรการใด หรือประกาศฯ ให้ธุรกิจใด เป็นธุรกิจควบคุมแล้ว จะสอดคล้องดูแลติดตามภาวะการผลิตและการจำหน่ายสินค้าหรือธุรกิจนั้นอย่างใกล้ชิด กรณีที่ได้ใช้มาตรการใดสำหรับควบคุมสินค้าใดอยู่แล้ว แต่ปรากฏว่ายังมีช่องทางให้ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายกระทำการใดอันเป็นการเอาผิดเอาเปรียบผู้บริโภคหรือเป็นผลให้ปัญหาด้านราคาและปริมาณคลี่คลายสู่ภาวะปกติได้ ก็จะพิจารณานำมาตรการอื่นมาใช้แทนตามความเหมาะสม

ข. การกำหนดราคาสูงสุดและการควบคุม ด้านปริมาณของสินค้า จะนำมาใช้กรณีจำเป็น เท่านั้น และเมื่อเหตุการณ์คืนสู่ภาวะปกติแล้วก็จะยกเลิกการกำหนดราคาสูงสุด และใช้การควบคุมราคาขายส่งแทน

ค. จะทบทวนการควบคุมเป็นครั้งคราว เมื่อเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกมาตรการควบคุมให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงต้นทุนค่าใช้จ่ายหรืออัตรากำไรที่เหมาะสม เพื่อเป็นการเอื้ออำนวยต่อการลงทุนและการขยายกำลังการผลิตในระยะต่อไปด้วย

๒.๒.๓ ขั้นตอนการพิจารณาปรับปรุงราคาสินค้า และการพิจารณาผลตอบแทน

การลงทุน

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาปรับปรุงราคาสินค้าที่ควบคุมนั้น คณะกรรมการกลางฯ มีขั้นตอนในการพิจารณา ดังนี้^๑

ก. ราคาที่กำหนดต้องเป็นราคาที่ยุติธรรมสามารถทำให้การผลิตดำเนินไปได้โดยผู้บริโภคไม่เดือดร้อน โดยยึดหลัก ๒ ประการคือ

- การปรับราคาเพื่อช่วยเหลือผู้บริโภค เนื่องจากราคาสูงเกินไป
- การปรับราคาเพื่อช่วยเหลือผู้ผลิต เนื่องจากราคาต่ำเกินไป

ข. การพิจารณาปรับปรุงราคาต้องให้มีระยะสอดคล้องกับสถานการณ์

---

^๑กรมการค้าภายใน, "ขอบเขตมาตรการและแนวทางในการพิจารณากำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด", หน้า ๔

ค. การปรับปรุงราคาสินค้า ต้องคำนึงถึงสิ่งที่กำหนดราคาในต้นทุน

ดังนี้

- การแข่งขัน
- อุปสงค์อุปทานของสินค้า
- ตัวแปรต่าง ๆ ในวิธีของตลาด ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนทั้งหมด

ผลตอบแทนของผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และประสิทธิภาพการดำเนินงานของผู้ประกอบการ

ง. การปรับปรุงราคาจะกระทำเมื่อ

- มีผู้ยื่นคำขอ และราคาที่เป็นอยู่นั้น เป็นอุปสรรคต่อการผลิตและ

การลงทุน

- ต้นทุนสินค้าเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น
- ราคาที่เป็นอยู่ทำให้ผู้ผลิตผู้จำหน่ายได้ผลตอบแทนสูงหรือ

ต่ำกว่าที่ควร

การพิจารณาผลตอบแทนการลงทุน คณะกรรมการกลางฯ จะ

พิจารณากำหนดว่าสินค้าใดควรจะกำหนดเท่าใดนั้น พิจารณาจากผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ผลิตผู้จำหน่าย ผู้นำเข้าว่าผู้ผลิต ผู้นำเข้าเหล่านั้น ควรจะได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนเป็นเท่าใดจึงจะเหมาะสม แล้วจึงกำหนดราคาสินค้าว่าควรจะมีราคาเท่าใดจึงจะเป็นธรรมแก่ผู้ผลิตและบริโภค การพิจารณานั้นถือหลักว่าผู้ผลิตผู้จำหน่ายควรได้รับผลตอบแทนการลงทุนในอัตราที่สูงพอควรที่จะดำเนินการอยู่ได้ และไม่เป็นอุปสรรคต่อการขยายการลงทุน ซึ่งคณะกรรมการกลางฯ ได้ยึดถืออัตราผลตอบแทนที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้กำหนดไว้ เป็นแนวทาง

ส่วนผลตอบแทนที่เหมาะสมที่คณะกรรมการกลางฯ พิจารณาให้แก่

ผู้ประกอบการธุรกิจ คือ^๑

---

^๑กรมการค้าภายใน, "ขอบเขตมาตรการและแนวทางในการพิจารณากำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด", หน้า ๖

- ผลตอบแทน (ก่อนหักภาษีเงินได้นิติบุคคล) ในอัตราประมาณร้อยละ ๒๑ ต่อปี ของเงินทุนอันเป็นส่วนผู้ถือหุ้นรวมทั้งกำไรสะสม (Equity) หรือ
- ผลตอบแทน (ก่อนหักดอกเบี้ยเงินกู้และภาษีเงินได้นิติบุคคล) ในอัตราประมาณร้อยละ ๑๗ ต่อปี ของเงินลงทุนนั้น (Total Capital Employed) หรือ
- ผลกำไรในอัตราประมาณร้อยละ ๕ ของราคาหุ้นในแต่ละรอบช่วงการขาย

นอกจากการใช้มาตรการควบคุมสินค้าทางด้านกฎหมายแล้ว กระทรวงพาณิชย์ ยังได้จัดทำโครงการหนึ่งเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๒๓ คือโครงการสินค้ามวลชนผลิตสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพที่ต้องใช้เป็นประจำวัน ซึ่งกรมการค้าภายใน เป็นผู้ดำเนินงาน วัตถุประสงค์เพื่อชลอ...การขึ้นราคาสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพของประชาชนให้ประชาชนบริโภคสินค้าราคาถูกที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน เป็นการช่วยให้ผู้ที่มีรายได้ในระดับปานกลางและรายได้น้อย มีโอกาสซื้อสินค้าในราคาประหยัดและยัง เป็นการส่งเสริมให้ผู้ผลิต เพิ่มกำลังผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิดจากราชการ

การดำเนินงานโครงการสินค้ามวลชน กระทรวงพาณิชย์ ได้ขอความร่วมมือจากผู้ผลิตสินค้าประเภทต่าง ๆ ให้เข้าร่วมโครงการโดยสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้า "สินไทย" และกระทรวงพาณิชย์จะเป็นผู้กำหนดเงื่อนไข หลักเกณฑ์ต่าง ๆ กับผู้ผลิตเกี่ยวกับสินค้า เช่น คุณภาพให้ได้มาตรฐานที่ทางราชการกำหนดคือ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม หรือสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข กำหนดไว้ โดยจัดส่งตัวอย่างให้หน่วยงานดังกล่าวทำการตรวจสอบก่อนที่จะทำการผลิต ราคาของสินค้าสินค้าควรจะมีราคาเหมาะสมและมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภคโดยจำหน่ายในร้านค้าปลีกทั่วราชอาณาจักร นอกจากนี้ยังกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับขนาด รูปแบบ การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการจำหน่าย เมื่อผู้ผลิตผลิตสินค้าออกสู่ตลาดแล้วจะมีเจ้าหน้าที่ของกรมการค้าภายใน ติดตามผลตลอดเวลาเพื่อตรวจสอบสินค้าที่ออกสู่ตลาดนั้นถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ สำหรับการลงทุนในการผลิตสินค้า "สินไทย" นั้นค่าใช้จ่ายการจัดจำหน่ายสินค้า เงินทุนหมุนเวียน ดอกเบี้ยต่าง ๆ และรายรับรายจ่ายของการขายสินค้า "สินไทย" อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ผลิต

ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการจัดทำวัสดุ โฆษณาด้วยโดยกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้รับผิดชอบค่าเวลาของสถานีวิทยุ โทรทัศน์ และการจัดทำวัสดุโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพิ่มเติมที่จำเป็นต่อการชี้ชวนให้ประชาชนทราบ และสนใจสินค้า "สินไทย" เมื่อผลิตสินค้าออกมาแล้วผู้ผลิตต้องเสนอข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต ค่าใช้จ่ายในการจำหน่ายทั้งจำหน่ายปลีกและส่ง ปริมาณการจำหน่ายเป็นประจำทุกเดือนต่อเจ้าหน้าที่ของกรมการค้าภายใน สำหรับผู้ผลิตรายใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการ อาทิ บริษัทฮีลเลอร์บราเธอร์ จำกัด บริษัทสหพัฒนาพิบูล จำกัด และบริษัทคอลเกต ปาล์ม โอสิฟ จำกัด ฯลฯ เป็นต้น

สินค้าที่กำหนดไว้ที่จะผลิตขึ้นเป็นสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพของประชาชน เช่น ผงซักฟอก ยาสีฟัน แปรงสีฟัน สบู่ นมข้นหวาน ยากำจัดยุง แมลง น้ำมันพืช แป้งเด็ก หลอดไฟฟ้า ฯลฯ และที่ได้ดำเนินการผลิตออกสู่ตลาดไปแล้วคือ ผงซักฟอก ยาสีฟัน แปรงสีฟัน สบู่ แป้งเด็ก เป็นต้น ส่วนสินค้าอื่นจะทยอยออกสู่ตลาด เรื่อย ซึ่งสินค้า "สินไทย" ที่ออกสู่ตลาด แล้วนั้นก็ได้รับความสนใจจากประชาชนพอสมควร

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๓ ได้มีประกาศคณะกรรมการกลางฯ ฉบับที่ ๓๖ ประกาศยกเลิกประกาศคณะกรรมการกลางฯ ฉบับที่ ๒ และ ๓ และมีประกาศฯ ฉบับที่ ๓๗ และ ๓๘ มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงมาตรการการควบคุมสินค้าใหม่ สาเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงมาตรการควบคุมสินค้าใหม่เนื่องมาจาก คณะกรรมการกลางฯ ได้เห็นว่า มาตรการควบคุมสินค้าแต่เดิมนั้นสามารถตรงราคาสินค้าได้ แต่ในระยะสั้นเป็นการชั่วคราวเท่านั้นและยังได้ก่อให้เกิดผลเสียคือทำให้เกิดสินค้าขาดแคลนผู้ผลิตลดคุณภาพของสินค้า และมีผลกระทบต่อภาวะการลงทุน นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงการควบคุมสินค้า เป็นการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของรัฐบาลที่จะให้มีการแข่งขันโดยเสรี และควบคุมราคาได้น้อยที่สุด สำหรับการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงมาตรการควบคุมสินค้าใหม่ ดังนี้

สินค้า ทั้ง ๓๖ รายการ ยังคงเป็นสินค้าควบคุมตามประกาศฯ ฉบับที่ ๑ และมีมาตรการการดำเนินงาน ดังนี้^๑

^๑ สัมมนา เรื่องการควบคุมสินค้า (กรุงเทพมหานคร: กรมการค้าภายใน, ๒๕๒๓).

๑) การควบคุมราคาสูงสุด (ประกาศฯ ฉบับที่ ๓๖) เดิมคณะกรรมการกลางฯ ได้ออกประกาศฯ ควบคุมสินค้าโดยกำหนดราคาจำหน่ายสูงสุดไว้รวม ๑๑ ชนิด ลดเหลือเพียง ๖ ชนิด คือ

- ปูนซีเมนต์
- น้ำตาลทราย
- น้ำมันเชื้อเพลิง
- แก๊สหุงต้ม
- น้ำมันเตา
- ยางมะตอย

มาตรการการควบคุมราคาสูงสุดนี้ คณะกรรมการกลางฯ เห็นว่า ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อยู่โดยเฉพาะกับสินค้าที่มีความสำคัญมากต่อประชาชนและมีความสำคัญทางการเมือง (สินค้า ๖ ชนิดดังกล่าว) มาตรการนี้อาจนำมาใช้กับสินค้าอื่น ๆ ต่อไปหากผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าที่มีความจำเป็นต่อประชาชนอื่น ๆ มีพฤติการณ์กำหนดราคาไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน เช่น มีการกำหนดราคาสินค้าขายปลีกสูงเกินความจำเป็น เป็นที่เดือดร้อนแก่ประชาชน เป็นต้น สำหรับสินค้าทั้ง ๖ ชนิดนี้ สาเหตุที่คณะกรรมการกลางฯ เลือกกำหนดราคาสูงสุดก็เพราะสินค้านี้เป็นสินค้าจำเป็นต่อการครองชีพของประชาชน และการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อสินค้าอื่นอีกหลายชนิดด้วย เช่น น้ำมันเชื้อเพลิงมีการขึ้นราคาสูงขึ้นก็จะไปกระทบกระทั่งจนถึงสินค้าต่าง ๆ แทบทุกชนิด ให้ขึ้นราคาตามไปด้วย เพราะต้องมี การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงในการผลิต และขนส่งสินค้า เป็นต้น นอกจากนี้สาเหตุที่เลือกก็เนื่องจากโครงสร้างของสินค้าเหล่านี้มีการกำหนดราคาตั้งแต่พื้นฐานขึ้นมา เช่นน้ำมันเชื้อเพลิงมีการกำหนดราคากันตั้งแต่ที่โรงงานจนถึงราคาขายปลีก น้ำตาลทราย ก็มีการกำหนดราคาตั้งแต่การประกันราคาอ้อย น้ำตาลทรายดิบจากโรงงาน จนถึงน้ำตาลทรายขาว ส่วนปูนซีเมนต์ นั้นเนื่องจากบางส่วนต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งมีราคาสูงกว่าในประเทศเกือบเท่าตัว การที่จะให้ราคาขายเป็นไปใน ๒ ราคา คือราคาปูนซีเมนต์ในประเทศและต่างประเทศ เป็นไปไม่ได้จึงต้องมีการจัดตั้งกองทุนขึ้นเพื่อชดเชยให้มีราคาเดียวกันโดยกำหนดราคาเป็น ๓ ระดับ คือจากโรงงาน ขายส่ง และขายปลีก

การกำหนดราคาจำหน่ายสูงสุดนั้นคณะกรรมการกลางฯ เป็นผู้พิจารณา กำหนดราคา เฉพาะปูนซีเมนต์เท่านั้น ส่วนผลิตภัณฑ์น้ำมัน คณะกรรมการนโยบายน้ำมันเป็นผู้กำหนด น้ำตาลทราย คณะกรรมการนโยบายการผลิตและการจำหน่ายน้ำตาลทรายเป็นผู้กำหนด สำหรับการ ประกาศราคาสูงสุด คณะกรรมการกลางฯ จะเป็นผู้ประกาศ ต่อมาได้ยกเลิกราคาสูงสุดปูนซีเมนต์ (ตามประกาศของคณะกรรมการกลาง ฉบับที่ ๔๔) เหลือเพียง ๔ ชนิด เท่านั้น

การปฏิบัติสำหรับผู้ผลิตผู้จำหน่าย สินค้ากำหนดราคาสูงสุดนี้ จะขอปรับราคาจำหน่าย ต้องแสดงหลักฐาน ต้นทุนในการผลิต การจำหน่าย หรือการนำเข้าโดยละเอียดต่อกรรมการ พิจารณาราคาสินค้า เพื่อพิจารณากลับกรองแล้วจึงเสนอต่อคณะกรรมการกลางฯ พิจารณาที่ เหมาะสม

๒) กำหนดส่วนเหลือทางการค้า (Margin) ตามประกาศฯ ฉบับที่ ๓๔ คณะ กรรมการกลางฯ ได้กำหนดอัตราส่วนแตกต่างระหว่างต้นทุนหรือราคาซื้อกับราคาขาย (ส่วน เหลือ) มีทั้งสิ้น ๔ ชนิด ได้แก่

	ส่วนเหลือราคาขาย กับต้นทุนการผลิต (ผู้ผลิต, ผู้นำเข้า)	ส่วน เหลือราคาขายปลีก กับต้นทุนซื้อ (ผู้จำหน่ายปลีก)
ก. แป้งข้าวสาลี	ร้อยละ ๕	ร้อยละ ๑๕
ข. นมผงใช้เลี้ยงทารก	ร้อยละ ๕	ร้อยละ ๑๐
ค. กระดาษรีฟ	ร้อยละ ๑๐	ร้อยละ ๑๕
ง. น้ำมันหล่อลื่นชนิดที่ใช้ หล่อลื่นกับเครื่องยนต์	ร้อยละ ๕	ร้อยละ ๒๐

มาตรการนี้ใช้กับสินค้าที่ต้องนำเข้าหรือสินค้าที่ต้องใช้วัตถุดิบนำเข้าจากต่างประเทศ เป็นส่วนใหญ่ ราคาต่างประเทศนั้นขึ้นลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้นทุนเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และรวดเร็ว การที่จะปรับราคาเป็นระยะ ๆ ไม่อาจจะกระทำได้อย่างคล่องตัว หรือใช้กับสินค้า ที่มีการกำหนดส่วนเหลือทางการค้า (Margin) มากเกินควร ในระยะแรกใช้กับสินค้า ๔ ชนิด ดังกล่าว (จากข้างต้น) คือ กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า มีส่วนเหลือราคาขายกับต้นทุน สำหรับ

แป้งสาลี ร้อยละ ๕ นมผงใช้เลี้ยงทารก ร้อยละ ๕ กระจกบรูฟร้อยละ ๑๐ น้ำมันหล่อลื่น ชนิดที่ใช้หล่อลื่นกับเครื่องยนต์ ร้อยละ ๕ และให้ผู้จำหน่ายปลีก มีส่วนเหลือมราคาขายปลีก กับต้นทุน สำหรับแป้งข้าวสาลี ร้อยละ ๑๕ น้ำมันหล่อลื่นชนิดที่ใช้หล่อลื่นกับเครื่องยนต์ร้อยละ ๒๐ และในทางปฏิบัติได้กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้าปฏิบัติดังนี้

- แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตหรือต้นทุนการนำเข้า และจำหน่ายแล้วแต่กรณี พร้อมทั้งราคาจำหน่ายของผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าในราชอาณาจักร หากเปลี่ยนแปลงราคาจะต้องแจ้งภายใน ๑๕ วัน

- แจ้งปริมาณการผลิต หรือปริมาณการนำเข้า และสินค้าคงเหลือทุกเดือน

นอกจากนี้ ผู้ขายปลีก ต้องปิดป้ายแสดงราคาจำหน่ายของสินค้าที่สินค้าด้วย ในการกำหนด ส่วนเหลือมทางการค้า (Margin) ทั้ง ๔ ชนิดนี้ คณะกรรมการกลางฯ ได้กำหนดจากราคาเดิมของสินค้านั้นว่าแต่เดิมสินค้านั้นมีกำไรที่เปอร์เซ็นต์และคูณผลตอบแทนของการลงทุนว่าเป็นเท่าใด จึงกำหนด Margin ของแต่ละสินค้าให้เหมาะสมและไม่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุน

๓) การควบคุมการผลิตการจำหน่าย (ตามประกาศฯ ฉบับที่ ๒๕) ซึ่งมีทั้งหมด

๑๒ ประเภท คือ

- แก๊สเหลว	- ฟูนิซิ เมนต์
- น้ำมันก๊าด	- เหล็กเส้น
- น้ำตาลทราย	- อาหารสัตว์
- ไม้ขีดไฟ	- ผงซักฟอก
- กระจกหิมพ์ เชียง	- เมฆขึ้นหวานและนมระเหย
- กระจกบรูฟ	- น้ำมันพืชใช้ปรุงอาหาร

การควบคุมการผลิตและการจำหน่าย สินค้าทั้ง ๑๒ ประเภท ก็เพื่อ

- ติดตามภาวะการควบคุมการผลิตและจำหน่ายสินค้า
- ป้องกันการกักตุนสินค้าให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของประชาชน

โดยให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ตัวแทนจำหน่าย และผู้จำหน่ายส่ง ต้องแจ้งรายละเอียดการผลิต การเก็บสำรอง ตามแบบที่เลขาธิการกำหนด ต่อเจ้าหน้าที่กองเศรษฐกิจการตลาด และให้ผู้จำหน่ายปลั๊กต้องปิดป้ายแสดงสถานที่จำหน่ายและ เก็บสินค้าเพื่อเจ้าหน้าที่จะได้ติดตามภาวะการผลิต เพื่อป้องกันการขาดแคลน

๔) การปรับปรุงโครงสร้าง ระบบการผลิตจำหน่าย ทั้งนี้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของสินค้าโดยแก้ที่โครงสร้างให้ประชาชนมีทางเลือก ในการซื้อสินค้าที่ได้มาตรฐาน ในราคาที่เหมาะสมและคุ้มครองไม่ให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบในการซื้อขายสินค้าโดย

ก. จัดโครงสร้าง การผลิตและการจำหน่าย มาตรการนี้ใช้กับสินค้าที่ไม่สามารถควบคุมการผลิตและการจำหน่ายได้เต็มที่ ซึ่งเป็นสินค้าประเภทเนื้อสัตว์ ได้แก่ เนื้อสุกรชำแหละ เนื้อโคชำแหละ เนื้อกระบือชำแหละ สำหรับเนื้อสุกรชำแหละ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๒๓ กำหนดให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาสุกรโดยปรับปรุงระบบตลาด ดังนี้

- ให้มีการเคลื่อนย้ายสุกรมีชีวิตโดยเสรี
- สนับสนุนให้เอกชนดำเนินการโรงฆ่าสัตว์
- ให้อาชญาบัตร เป็นของสหกรณ์ผู้เลี้ยงสุกร
- ให้มีการเคลื่อนย้ายสุกรชำแหละโดยเสรี
- ส่งเสริมการจำหน่ายโดยให้เอกชนทำการหีบ ห่อ สุกร แข็งแข็งออก

จำหน่ายแข่งขัน เพื่อตรึงราคา

การดำเนินงานของกองเศรษฐกิจการตลาดก็โดย

- ติดตามผลการปฏิบัติตามนโยบายแก้ปัญหาสุกรแล้ว รายงานกระทรวง

พาณิชย์

- ติดตามภาวะการผลิตและการจำหน่ายสุกร

- จัดหาแหล่งผลิตเนื้อสุกรแช่เย็นและหาทางจัดจำหน่ายและ เพิ่มจำนวนปลั๊ก

สำหรับ โค กระบือ กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการจัดระบบการจำหน่าย

โดยกำหนดให้ ผู้ส่ง โค กระบือ ออกต่างประเทศ สำรอง โค กระบือ ไว้เพื่อการบริโภคในประเทศในอัตรา ๑:๑ การดำเนินการดังกล่าว เป็นการร่วมมือกันระหว่างกรมการค้าต่างประเทศและกรมการค้าภายใน

ข. ให้พิมพ์ราคาขายปลีกจากแหล่งผลิต สินค้าที่อยู่ในข่ายต้องพิมพ์ราคาขายปลีก บนภาชนะหีบห่อ จากแหล่งผลิต มี ๔ ชนิด (ประกาศา อยู่ฉบับที่ ๓๗) คือ ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน นมข้นหวานและนมระเหย น้ำมันพืชใช้ปรุงอาหาร น้ำมันกำจัดยุง และแมลงชนิดน้ำ บรรจุกะป๋อง หลอดไฟฟ้า ไม้ขีดไฟ และถ่านไฟฉาย โดยให้พิมพ์ราคา จำหน่าย ราคาปลีก บนหีบห่อหรือภาชนะบรรจุให้เห็นเด่นชัดภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ประกาศา ฉบับที่ ๓๗ มีผลใช้บังคับ และหากมีการเปลี่ยนแปลงราคาจำหน่ายปลีกจะต้องแจ้ง เลขาธิการคณะกรรมการกลางฯ ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน จะทำให้สินค้ามีราคาขายปลีกเป็นราคาเดียวกันทั่วประเทศ

การดำเนินงาน เมื่อผู้ผลิตได้ส่งสลากพร้อมพิมพ์ราคาจำหน่ายของสินค้า แต่ละชนิดต่อเจ้าหน้าที่กองเศรษฐกิจการตลาดแล้ว เจ้าหน้าที่ก็จะพิจารณาว่าสลากราคานั้นมีขนาดเหมาะสมหรือไม่ และดูราคาที่แจ้งนั้นมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมหรือไม่ ถ้าเปลี่ยนแปลง และเจ้าหน้าที่ พิจารณาถึงต้นทุนสินค้าแล้ว เห็นว่ามีราคาสูงเกินควร จะทำการหักทวงให้กำหนดราคาที่เหมาะสมใหม่ ถ้าหากไม่ปฏิบัติก็จะเชิญผู้ผลิตมาชี้แจง แล้วสรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสินค้านั้น เสนอต่อคณะกรรมการกลางฯ พิจารณา เมื่อคณะกรรมการกลางฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เหมาะสม จะให้ผู้ผลิตทบทวนราคาใหม่อีกครั้งหนึ่ง ถ้ายังไม่ปฏิบัติตามคณะกรรมการกลางฯ จะใช้อำนาจตามกฎหมายควบคุมราคาสูงสุด เป็นเฉพาะรายหรือเฉพาะยี่ห้อ

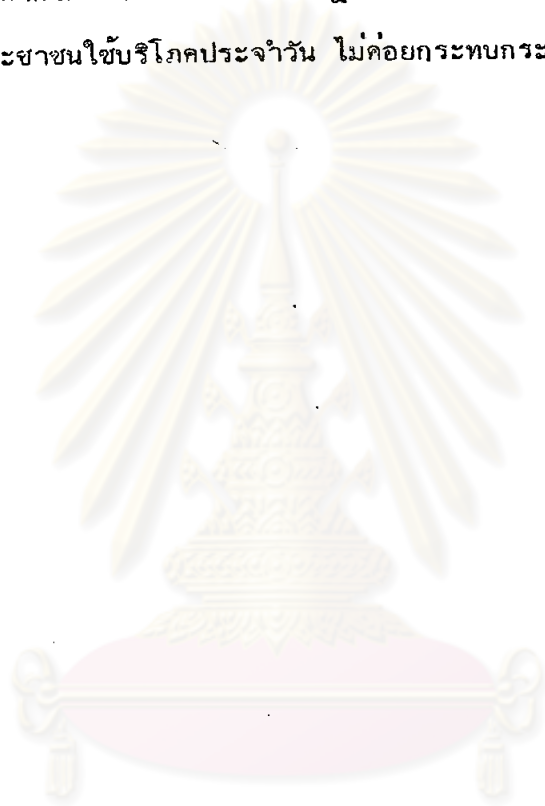
ค. ผลิตสินค้าในโครงการสินค้ามวลชน "สินไทย" เพื่อให้มีสินค้าเพียงพอแก่ การบริโภค ให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพ มาตรฐานในราคาที่เหมาะสมและ เพื่อ ตีราคาสินค้าในท้องตลาด จึงได้ทำการผลิต "สินไทย" ออกมาจำหน่ายแข่งขัน (รายละเอียด ดังได้กล่าวมาแล้วในโครงการสินค้ามวลชน)

สินค้าที่ยกเลิกโดยที่ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายไม่ต้องปฏิบัติใด ๆ ทั้งสิ้น ตามมาตรการทั้ง ๔ ดังกล่าว แต่ก็ยังอยู่ในสินค้าควบคุมตามประกาศา ฉบับที่ ๑ ได้แก่

- ยางรถยนต์	- ยางรถจักรยานยนต์
- ยางรถจักรยาน	- แบตเตอรี่
- สังกะสี	- กระเบื้องลอนคู่

- กระเบื้องแผ่นเรียบ
- ตะปู
- สายไฟฟ้า

เหตุที่สินค้าดังกล่าว ยกเลิกไม่ต้องปฏิบัติ ตามมาตรการทั้ง ๔ เนื่องจากสินค้าเหล่านี้
ไม่ได้เป็นสินค้าที่ประชาชนใช้บริโภคประจำวัน ไม่ค่อยกระทบกระเทือนต่อประชาชนมากนัก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย